

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 5/2020

BACKAR ALDRIG YRKE: ATTACKDYKARE

BEREDSKAPSINSATSEN Möt två som var med

Med 100 mil till jobbet **PENDLARNÄ**

CYBERFÖRSVAR Det osynliga slagfältet

PLUS: MODELLFLYGANDE KOMMENDÖRKAPTEN | VASSARE STRIDSFORDON 90
| HISTORIEN OM BLOODHOUND | ATT ÅKA PÅ UTLANDSINSATS
| JILL JOHNSON: OM LIVET SOM FÄLTARTIST

KRAVEN PÅ VÅR FÖRMÅGA ÖKAR

SOMMARENS SISTA VECKOR blev mer intensiva än förväntat och det på flera sätt.

I Mali där vi har svensk personal både i huvudstaden Bamako och i Gao genomfördes en militärkupp, i östra Medelhavet noterades ökade spänningar mellan Turkiet och Grekland och i Belarus omfattande demonstrationer efter presidentvalet och våldsamma ingripanden

utifrån en samlad lägesbild och inte med anledning av någon enskild händelse.

I skrivande stund har regeringen lämnat budgetpropositionen för 2021 till riksdagen. Inriktningen är betydande tillskott till det militära försvaret och fortsatt tillväxt de närmaste åren. Med denna planering är det vår bedömning att den operativa förmågan fortsatt kom-

” Vi har över tid sett en ökad militär aktivitet i Östersjöområdet av de olika aktörer som verkar här. ”

från regimen och myndigheterna. Vidare trappades konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan kring Nagorno-Karabach åter upp. Vi bevakar som alltid noga omvärldsutvecklingen och särskilt det som sker nära oss. Samtidigt fortsätter pandemin att pröva vårt samhälle vilket medför behov av såväl uthållighet som omställningsförmåga.

Vi har över tid sett en ökad militär aktivitet i Östersjöområdet av de olika aktörer som verkar här. Den tilltagande verksamheten gör att det ställs högre krav på oss både vad gäller beredskap och tillgänglighet. I slutet av augusti inledde Försvarsmakten en beredskapsinsats i sydöstra och mellersta Östersjön och på Gotland. Vi vidtog också aktiva åtgärder bland annat genom ökad närvaro i alla domäner. Beredskapsinsatsen, som det står att läsa om i detta nummer, genomfördes

mer att utvecklas i en positiv riktning. Det finns även tydliga signaler om att kommande försvarsbeslut kommer att befästa den inriktningen. Det ska vi ta med oss.

INOM KORT VÄNDS strålkastarljuset åter mot Försvarsmakten och vår förmåga att leva upp till de högt ställda förväntningarna. Det är något jag ser fram emot i förvisningen om att vi är en organisation som levererar i alla lägen. På samma gång som vi planerar för tillväxt ska vi fortsätta att göra det vi kan med det vi har, här och nu. Det är det bästa sättet att bygga förtroende, stolthet och tröskeffekt.

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S12 PORTRÄTTET**

Marin modellflygare.

S14 STRIDSFORDON 90

Nu ännu farligare.

S16 NORGERODDEN

50 år i valbåt.

S21 CYBERFÖRSVAR

Det osynliga slagfältet.

S32 BERGSJÄGAREHögre, hårdare,
kallare.**S48 DE VAR SIST KVAR ...**... i Kongo-Kinshasa
och Sydsudan.**S51 PÅ VÄG UT**Möt fyra på väg till
Mogadishu.**S56 HEMVÄRNET I LUFTEN**

Hemvärnsflyg övade.

S66 DIGITALA VÄKTARE

Ordning i flödena.

S68 AK 5 I VÅRA HJÄRTAN

Porträtt av en klassiker.

S70 HISTORIARobot 67. Hemlig
och kortlivad.**S76 TILL SIST****S79 SPRÅKET****S80 PLIKTRÅDET****S81 KRÖNIKA**

Jill Johnson i Bosnien

MARIN REDAKTÖRSPEPP

Båten läckte oroväckande mycket. Sir Robin Knox-Johnston hade avseglat några veckor tidigare och befann sig nu i södra Atlanten. Målet var att som förste man segla jorden runt non-stop. Ensam. Han tänkte inte ge upp på grund av en läckande båt. Under arbetet med att nita fast en kopparplåt på skrovets utsida – vilket försvårades av att han var tvungen att gå upp till ytan för luft mellan varje islagen nit – fick han bekymmer med en nyfiken haj. För att undvika närkontakt väntade han in hajen, stående i sittbrunnen, med en rulle toapapper i ena handen och ett gevär i den andra. När besten visade sig kastade han rullen. Hajen högg ögonblickligen efter den och Sir Robin Knox-Johnston avlossade ett skott. Hajen oskadliggjord. Arbetet under vattnet kunde fortsätta.

Han slutförde seglingen i april 1969, efter 322 dagar till sjöss. Mot, som man säger, alla odds.

Jag brukar tänka på hans bedrift i kärva lägen. Att det till synes omöjliga kanske inte är så hopplöst. Det gäller bara att hitta en väg. Och våga.

Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

SKARP INSATS. Soldaterna på P 18 fick en särskild skärpa när de rullade ut på beredskapsinsats. **S25**

VATTENVANA. Attackdykarnas utbildning präglas av ont om tid, obekväma tillvaro och mörker. **S36**

RESVANA. Möt två av Försvarsmaktens 350 veckopendlare och ta del av deras dagböcker. **S58**

MOTIVERAD. Han genomförde en svensk klassiker på 24 timmar. Lär dig knepen som tog honom hela vägen. **S74**

JÄMSTÄLLD MATERIELFÖRSÖRJNING

Projektet jämställd materielförsörjning börjar utkristallisera sig i både handlingsplaner och konkreta åtgärder.

PROJEKTLEDARE PER ÖSTER berättar att projektgruppen tagit fram ett 40-tal aktiviteter som ska genomföras under en femårsperiod.

– Vi började med att försöka hitta roten till problemen genom att titta på alla avvikelserapporter som kommit in gällande materielsystemen. Vi fick ihop en bank på över 4000 med klagomål om passform, funktion och brister i kvalitet

De flesta avvikelserna handlade om kängor, men många även om trosor, bh, skyddsväst, hjälm, handskar och fyskläder. När det gäller kängor var klagomålen könsneutrala men för många av de andra systemen stod det klart att det var svårare att få till passform för kvinnor.

Åtgärder på gång

EN REFERENSGRUPP MED deltagare från samtliga stridskrafter och övervägande del kvinnor sattes samman för att se till att arbetet gick vidare med rätt saker. Det hela utmynnade i ett antal åtgärdsområden.

– Ett område är kroppsmått,

Särskilt för kvinnor kan det vara svårt att hitta kläder med bra passform.

där har vi inte gjort några förändringar sedan tidigt 90-tal och våra ungdomar ser inte ut som de gjorde då. I framtiden kan vi kanske 3D-scanna rekryternas mått vid mönstringen, då kan rätt utrustning ligga färdigpackad vid inrycket, säger Per Öster.

Också en utbildningsfråga

TILLGÄNGLIGHET ÄR ytterligare ett åtgärdsområde.

– Ett exempel är att många kvinnliga soldater ville ha handskar i små storlekar, men fick beskedet att det inte fanns på förrådet. När vi kollade såg vi att det fanns tusentals men att de inte kommit ut på förråden. Det är alltså en utbildningsfråga – att förstå beställningssystemet.

Ett annat område är det projektgruppen kallar förändringsresan, alltså att ens kroppsform förändras med tiden.

– Har en rekryt tränat i sex månader ser kroppen inte ut som vid inrycket. En officer som jobbat i Försvarsmakten i många år ser kanske heller inte ut som hon eller han gjorde vid uthämtningen av uniformen, säger Per Öster.

Den snabbaste förändringen av kroppsform sker förstås vid graviditet. Där kommer Försvarsmakten i närtid lägga ett uppdrag till FMV om en mammakollektion.

Per Öster konstaterar att projektets arbete handlar om att främja soldaternas stridsvärde.

CITATET

"Har man [som officer] inte ställt sig den frågan, då bör man nog göra det snarast."

Nina Vinde, fartygschef HMS Visby, svarar på frågan om hon funderat över att hon kan komma att behöva tillgripa vapenmakt. (DN, 5/9 2020)

STÄRKT SAMARBETE MED FINLAND

DEN 15 OKTOBER fick regeringen utökad rätt att besluta om militärt stöd mellan Sverige och Finland.

Det är konsekvensen av en ny lag, som kortfattat innebär att regeringen utan riksdagens godkännande får fatta beslut om att bistå Finland militärt med att hindra kränkningar av finskt territorium och om att ta emot militärt stöd från Finland för att hindra kränkningar av svenskt territorium, eller för att möta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Beslut om att bistå Finland militärt med att möta ett väpnat angrepp mot Finland ska dock fortfarande godkännas av riksdagen.

Svenska och finska soldater på gemensam övning.

STRIDSFOTOAVD.

– Detta sänder säkerhetspolitiska signaler till vår omvärld som ytterligare understryker det nära samarbete

som finns mellan Finland och Sverige, säger generallöjtnant Michael Claesson, Försvarsmaktens insatschef.

10 000 TIMMAR I LUFTEN

HAMPUS HAGSTEDT/STRIDSFOTOAVD.

NYLIGEN passerades 10 000 timmars flygtid för en av Försvarsmaktens Helikopter 14.

Thomas Palmklint var befälhavare på helikoptern som flög passet från Kallax i Luleå där mistolen passerades.

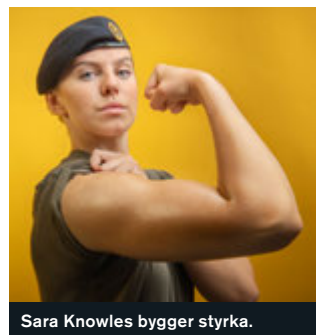
– Helikopter 14 är en modern arbetsplats och en trevlig helikopter att flyga. Den är stor och rymlig och en allvädersmaskin

som passar att flyga i olika klimat och uppdrag.

Det finns 18 helikopter 14 och de senaste åren har de varit som mest synliga för allmänheten i samband med brandbekämpningen 2018 och under coronapandemin, där den har utrustats för att transportera svårt sjuka personer i Sverige. Dessutom har den deltagit i en rad olika Försvarsmaktsövningar.

FÖRSVARSMAKTEN ÖKAR MEST

ALLT FLER UNGA akademiker vill arbeta i statliga organisationer. Försvarsmakten är den myndighet som ökar mest i attraktion, enligt en undersökning av Academic Work och Kantar Sifo. De kliver upp 30 placeringar på listan över de 100 mest attraktiva arbetsplatserna, jämfört med förra året.

Sara Knowles bygger styrka.

BEZAV MAHMOD/STRIDSFOTOAVD.

NATIONELLT CENTER FÖR CYBERSÄKERHET

REGERINGEN föreslår att 50 miljoner kronor anslås nästa år till ett nationellt cybersäkerhetscenter, som Försvarsmakten kommer att vara en del i.

– Vi välkomnar regeringens besked, säger Patrik Ahlgren vid Högkvarterets CIO-avdelning som tillsammans med Jan Kinnander vid Säkerhetskontoret på Must ingår i en operativ styrgrupp för det myndighetsgemensamma planeringsarbetet.

Centret ska inte ta över myndigheternas ordinarie uppgifter, utan bidra till att koordinera verksamheterna för en bättre totaleffekt.

I myndighetssamarbetet ingår förutom Försvarsmak-

Samhällets cyberskydd ska stärkas genom det nya samarbetet.

FÖRSVARMAKTEN

ten även Försvarets radioanstalt (FRA), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Säkerhetspolisen.

Även Försvarets materielverk (FMV), Polismyndigheten och Post och telestyrelsen (PTS) deltar i arbetet.

KAMPANJ FÖR ÖKAT FÖRTROENDE

ÅRETS VARUMÄRKESKAMPANJ som nu syns på reklamtavlor utomhus, i tv och i sociala medier, fokuserar på vad Försvarsmakten gör just nu för att försvara Sverige.

Kampanjen ska stärka det förtroende och det intresse för Försvarsmakten, som redan är i

tilltagande hos allmänheten.

– Vi visar upp delar av vår verksamhet med flera av våra förmågor – kända och kanske mindre kända.

– På så sätt vill vi ge en bild av hur vi arbetar för att försvara Sverige, säger projektledaren, kapten Anders

G Jansson på Högkvarteret.

Varumärkeskampanjen startade den 19 oktober och pågår fram till årsskiftet i olika kanaler.

Musiken som hörs i filmerna är Tomas Ledins hit från 1980, Just nu, i ny tappning med popartisten Ellen Kraus.

FÖRSVARSMAKTEN

Minusmachefen generallöjtnant Dennis Gyllensporre (till höger).

SVENSKA MALISTYRKANS NYA UPPDRAG

MED HJÄLP AV en ny mer snabbbrörlig taktik ska FN-insatsen Minusma nu försöka stoppa den tilltagande negativa utvecklingen i Mali.

Under det senaste året har Sverige flyttat sitt styrkebidrag från Timbuktu i landets norra delar till staden Gao i östra Mali, och även ändrat inriktning. Från att tidigare ha varit ett underrättelseförband består det nu av ett skyttekompani. Tillsammans med andra nationer ingår det i en så kallad mo-

bile taskforce, en snabbbrörlig stridsgrupp.

Det är en typ av förband som tidigare saknats i Minusma och FN.

– För att möta det försämrade säkerhetsläget krävs ett förändrat uppträdande och en annan sammansättning av förmågor. Syftet med förändringen är att snabbt kunna ingripa där implementeringen av fredsavtalet eller säkerheten för civilbefolkningen hotas, säger generallöjtnant Dennis Gyllensporre, chef för den militära delen av Minusma-insatsen.

SIFFRAN

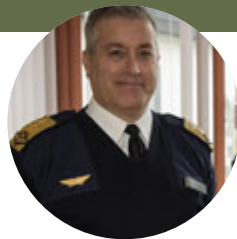
40 000

... minor ligger kvar i Östersjön och västerhavet – rester från de båda världskrigen då närmare 165 000 minor fälldes.

HALLÅ DÄR

MATS HELGESSON,

ledamot i Kungliga krigsvetenskapsakademien och tidigare flygvapenchef, som nyligen lyft frågan om behovet av ett svenskt rymdförvar.

FÖRSVARSMAKTEN

Varför behöver vi ett rymdförvar?

– Dels för att samhället är väldigt beroende av tjänster som levereras via satelliter, exempelvis för kommunikation, navigation och exakt tid till IT-system. Dels för att vi behöver ha koll på andra länders aktiviteter i rymden. Varje dag passerar exempelvis ryska spaningssatelliter tio gånger över Sverige.

Hur skulle ett sådant försvar se ut?

– I fråga om totalförvar behöver myndigheter och totalförvarsaktörer förbereda sig på att hantera störningar i tjänster som är beroende av satelliter.
– Det skulle även kunna vara klokt att skicka upp en egen svensk spaningssatellit.
– Och vi som inom det militära försvaret behöver vi även samarbeta med andra nationer här.

När kan ett svenskt rymdförvar bli verklighet?

– Regeringen formulerade en rymdstrategi redan 2018, där delar av det här ingår. Men nu behöver strategin omsättas i praktiken.
– Annars begår Sverige ett stort misstag, eftersom rymddomänen kommer att bli en betydande del i nästa stora konflikt.

FLER VÄRNPLIKTIGA KVINNOR

SEDAN VÄRNPLIKTEN återinfördes för tre år sedan har andelen kvinnor som gör värnplikten ökat med cirka en procentenhet per år. I år utgör de drygt 17 procent av de värnpliktiga.

– Vårt mål för 2020 var 20 procent kvinnliga värnpliktiga så vi har inte nått ända fram, men vi är ändå nöjda med att vi har en positiv utveckling, säger Jenny Ström, kommandörkapten och chef för Försvarsmaktens rekryteringssektion.

Inom flygvapenförbanden ligger andelen kvinnliga värnpliktiga mellan 24 och 40 procent, på marinens sjöstridskola är motsvarande siffra 31 procent. Inom armén är andelen lägre.

– Kanske finns det en bild av armén som är mer stereoty-

Ändringar under 2019 gör det enklare för kvinnor att uppfylla kraven för armébefattningar.

piskt manlig, en bild som flyget och marinen inte verkar ha hos de unga kvinnorna. Detta är självklart något vi arbetar på att förändra, kommenterar Jenny Ström.

2019 gjordes en uppdatering av kraven för flera befattningar främst inom flyget och marinen, men även i delar av armén. I och med denna upp-

datering blev det lite enklare för kvinnor att uppfylla kraven. Men många befattningar inom armén har höga krav på muskelstyrka, vilket försvårar för kvinnor generellt att kvalificera sig för dem.

– För 2025 är vårt mål att 30 procent av de värnpliktiga ska vara kvinnor, säger Jenny Ström.

PÅ NY POST

Försvarsmakten ställer överste

Dan Rasmussen till

Försvarsdepartementets förfogande från 17 aug tills vidare, dock längst till 31 aug 2023, och beviljar honom tjänstledighet för anställning som specialattaché/militärrådgivare vid Sveriges delegation vid Nato i Bryssel.

Försvarsmakten beslutar att placera överste **Filip Ingelsson** vid HKV YAM 1 sep till 31 aug 2022. FMV anställer honom som rådgivare från 1 sep tills vidare, som längst till 31 aug 2022. Försvarsmakten beviljar honom tjänstledighet under samma tid.

Generallöjtnant **Michael Claesson** utses till överkommandant från 10 sep tills vidare, dock längst till 31 aug 2026.

Försvarsmakten placerar kommandör

Mats Agnéus som projektledare för utredning av utformningen av nytt Högkvarter. Från 1 sep tills vidare, dock längst till 31 aug 2023.

Försvarsmakten förlänger

Marianne Olenäs anställning som chefsutvecklare samt stf sektionschef LEDS PERS Cue från 1 jun tills vidare, dock längst till 31 mar 2022.

Försvarsmakten placerar överste **Pär Blid** som Senior military advisor vid Sveriges ambassad i Kiev från 1 okt tills vidare, dock längst till 31 jan 2023.

Försvarsmakten placerar överste

Anders Svensson som chef PROD FPE GEN vid Högkvarteret från 6 nov tills vidare, dock längst till 30 nov 2022.

Försvarsmakten placerar

överstelöjtnant **Jörgen Lönnegren**

som avd.chef J 2 INSS, HKV från 1 okt tills vidare, dock längst till 30 sep 2023. Han utnämns den 1 okt till överste.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Claes Bitterlich** som militär rådgivare vid svenska delegationen vid OSSE med placering i Wien, Österrike, från 5 okt tills vidare, dock längst till 31 juli 2022. Han befordras vid tillträdet till överste.

Försvarsmakten entledigar överstelöjtnant **Claes Naréus** som adjutant till H.M. Konungen från 1 jan 2021.

Försvarsmakten entledigar brigadgeneral **Laura Swaan Wrede** och kommandör Anna-Karin Broth som adjutanter till H.K.H. Kronprinsessan från 1 jan 2021.

JÄGARNAS NYA SNÖSKOTRAR

TILL NÄSTA VINTER sker en efterlängtat uppdatering av Försvarmaktens snöskoterflotta. Äldre skotrar, en del så gamla som 13 år, ersätts då av cirka 100 nya.

Finska Lynx levererar två varianter, en standardmodell och en alpin skoter. Standardmodellen har hög dragkraft, ett särskilt robust elsystem, bredare band och är förberedd för montering av diverse militärspecifik utrustning.

Alpinskiotern är anpassad för att ta sig fram snabbt och säkert i bergsmiljö.

– Det blir ett mycket välkommet nytillskott. Snöskotrar är helt centrala för vår förmåga att förflytta oss snabbt på djupet och framrycka dolt. De nya modellerna

är både mer kapabla och mer lättkörda, säger Jens Eliasson som är utvecklingsofficer på Arméns jägarbataljon.

Standardmodellen är av-

BRP Finland
Oy ska leverera
snöskotermodellerna
Lynx 69 Ranger Army
900 ACE och Lynx
BoonDocker Army 4100
850 E-TEC anpassade för
militärt bruk.

sedd för alla förband inom Försvarmakten, medan alpinskiotrarna går till jägarbataljonen.

Försvarmakten placerar överste **Lars Bergström** vid Must för attachéutbildning från 1 okt tills vidare, dock längst till 31 juli 2021.

Försvarmakten placerar flottiljförvaltare **Magnus Hall** vid Marinstaben Muskö som marinförvaltare 10 dec tills vidare, dock längst till 31 dec 2026.

Försvarmakten förlänger placering av regementsförvaltare **Kenneth Felldén** vid MSS som skolförvaltare 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 30 jun 2022.

Försvarmakten förlänger placering av regementsförvaltare **Peter Hämphälä** vid A 9 från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 30 jun 2023.

Försvarmakten placerar regementsförvaltare **Thomas Grevholm** vid HKV PROD FPE

från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 maj 2021.

Försvarmakten förlänger placering av kommandör **Jonas Westin** vid Marinstaben Muskö som chef för stöдавdelningen från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 dec 2021.

Försvarmakten beslutar om tjänstledighet för generallöjtnant **Dennis Gyllensporre** från 3 okt tills vidare, dock längst till 2 okt 2021, då FN beslutat förlänga hans anställning som Force commander MINUSMA, Mali.

Försvarmakten förlänger placering av överste **Claes Isoz** som C Norrbottens flygflottilj från 1 mars tills vidare, dock längst till 31 aug 2021. Detta innebär att han även är lokal verksamhetsledare inom FM Flygoperatör under samma period.

Försvarmakten förlänger placering av överste **Marcus Björkgren** som stabschef Produktionsledningen i Högkvarteret från 1 mars 2021 tills vidare, dock längst till 28 februari 2022.

Försvarmakten förlänger placering av överste **Fredrik Holmbom** vid Flygstaben i Uppsala som chef för Teknik- och vidmakthållandeavd. från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 dec 2021.

Försvarmakten beviljar överste **Lars Helmrich** tjänstledighet från 1 jan 2021 tills vidare, dock längst till 31 dec 2023 för tjänstgöring som avdelningschef stridsflyg vid FMV. Försvarmakten beviljar generalmajor **Fredrik Robertsson** entledigande från sin anställning från och med 10 nov.

DE PEPPAR SKOLUNGDOMAR

I september drog Försvarsmaktens nya skolinformatörer igång sina föredrag. 26 informatörer reser runt till skolorna i höst för att tala om mönstring och värnplikt. Två av dem besökte Ribbyskolan i Västerhaninge en regnig dag i oktober.

DET LIGGER FÖRVÄNTAN I luften när Ebba Ohlén och William Klingefjord kommer in i klassrummet i sina uniformer. De ska tala med elever i årskurs 9 om vad Försvarsmakten gör, och om värnplikt och mönstring.

– Vi har fått bra respons på våra tidigare föredrag, och många har ställt frågor, säger William, som gjorde värnplikt 2018 som sambands- och ledningssoldat på Amfibieregementet, Berga.

Hans kollega Ebba förklarar att de försöker ge en ärlig bild av sig själva och vad de gör. Även hon gjorde sin värnplikt 2018, som skyttesoldat på P 18, Gotland.

– Vi är unga och har ganska nyligen gått i skolan. Förhoppningsvis innebär det att eleverna känna kan igen sig i oss, säger hon.

BRYTER GAMLA FÖRESTÄLLNINGAR

SYFTET MED FÖRELÄSNINGARNA är att sprida kunskap om och väcka intresse för Försvarsmakten. Att få eleverna och framförallt tjejerna att förstå att det är något för alla.

– Jag vill delvis bryta gamla föreställningar om hur man ska vara för att jobba i det militära. Jag är kvinna och tycker om att vara lite ”piffig”, säger

Hittills har skolinformatörernas besök hos skolklasser varit uppskattade och rönt många frågor, enligt William Klingefjord.

Ebba med glimten i ögat.

– Därför kanske jag inte är en typisk representant för Försvarsmakten i ungdomars ögon. Det tycker jag är lite kul.

William minns hur det var att själv sitta i skolbänken. Hans bild av militären var på den tiden ”rätt stereotyp”, något han tror stämmer även för många av de elever skolinformatörerna möter.

Föredragen börjar med grundläggande information om Försvarsmakten. Sedan anpassar informatörerna innehållet efter den åldersgrupp de möter. Nior ställer ofta allmänna frågor, medan gymnasieelever vill veta mer om mönstring, exempelvis.

– I vissa klasser blir det mycket diskussion, då får det styras, säger Ebba. Andra är mer tystlåtna och då jobbar vi med frågor i mindre grupper. Det varierar väldigt och det är det som är utmaningen, berättar hon.

Ebba Ohlén och William Klingefjord.

Fyra elever från klass 94EMA dröjer sig kvar efter presentationen och vill prata mer.

– Vi visste inte så mycket om Försvarsmakten innan, säger Minea och Elin, men det var lärorikt. Att det finns samarbete med samhället, sjukvården till exempel, var intressant.

Deras skolkamrater Elis och Erkan berättar att de visste lite sedan tidigare, men inte att man fick ersättning som soldat. På frågan om de skulle kunna tänka sig att jobba i Försvarsmakten nickar flera av eleverna. Kanske i marinen svarar en, medan en annan drömmer lite om specialförbanden.

Text Charlotta Börjesson/
LedsKomm

CORONASÄKER TÄVLING – EN FULLTRÄFF

Den coronasäkra skytte-tävlingen med automatkarbin som genomfördes i augusti kan bli ett återkommande inslag. Det skulle gynna skyttet inom Försvarsmakten i stort, tror arrangörerna.

NÄR PANDEMIN SATTE stopp för det årliga Försvarsmaktsmästerskapet i skytte blev Jan-Henrik Bäck, ansvarig för Försvarsmaktens idrottsverksamhet på FMIF, tvungen att tänka om. I stället för att ställa in beslöt han sig för att arrangera en tävling på ett lite annorlunda sätt. Det skulle visa sig vara en fullträff. Aldrig har så många deltagit i en försvarsmaktsgemensam skyttetävling under 2000-talet.

– Det brukar vara 150 skyttar som deltar i mästerskapet. I år var de uppåt 370, berättar han.

Skälet till det höga deltagandet är just tävlingsformen. Grundomgångarna sköts ute på förbanden – totalt ett femtontal – och även finalen genomfördes på distans. Men där skedde varje omgång samtidigt så att resultaten kunde rapporteras efter varje skjutning.

– Det skapade i alla fall lite av den spänning som finns normalt när alla ligger på samma skjutvall i finalen, säger Jan-Henrik Bäck.

TRIGGAR SKYTTEINTRESSE

VID F 21 I Luleå brukar ungefär 30 skyttar delta i garnisonsmästerskapet. I årets tävling var de tre gånger så många.

Grundomgången genomfördes under garnisonsmä-

Trots coronarestriktioner lyckades arrangörerna skapa spänning på skjutvallarna under finalen.

terskapet för att hålla liv i tävlingsnerverna och ge en bra inramning, förklarar Henrik Hansson, skjutledare vid Luleå garnison. Han konstaterar samtidigt att det visserligen inte blir på samma sätt som under ett mästerskap, där man under finalen samlas från förband över hela landet. Men tävlingsformen ger andra fördelar, påpekar Henrik Hansson.

– Det blir ju en breddtävling där fler kan vara med och det tror jag gynnar skyttet inom Försvarsmakten.

Han konstaterar att resultaten förvisso inte nådde den absoluta toppen, och menar att det i någon mån speglar nivån när det gäller precisionsskytte med automatkarbin inom

försvaret i stort just nu.

– Men jag vet många bara här på F 21 som tävlade, och som nu spottar i nävarna och lägger mer tid på att öva skytte.

Både han och Jan-Henrik Bäck tror att tävlingsformen kommer att utvecklas och användas även efter att begränsningarna som pandemin medför släppts.

Text Henrik Lundqvist Rådmark

Foto Jesper Sundström/F 21

F 21 OCH LV 6 I TOPP

I lagtävlingen tog F 21 guldplatsen, medan den individuella tävlingen vanns av Joakim Rehnvall på Lv 6. F 21-laget bestod av Andreas Svedjestrand, Patrik Nordström och flottiljchef Claes Isoz.

PORTRÄTTET

Text & Foto Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm

LIVSLUFT UNDER VINGARNA

På dagarna undervisar kommandörkapten Anders Larsson i marina operationer. På kvällar och helger spakar han flygplan – alltid med båda fötterna på jorden.

” Jag tror att starten blir det mest kritiska momentet. De första 4–5 meterna, innan vingarna fått bärkraft och rodren börjar ta. När jag kommit förbi det momentet är resten bara vanlig flygning. Och det är jag tillräckligt rutinerad för att klara utan att darra på manschetten.

Flygplanet, det senaste tillskottet i min samling av radiostyrda modeller, är ett segelflygplan med en vikt på 14 kg och en spännvidd mellan vingpetsarna på sex meter. Jag har en femmeterskärra också, men den är avsevärt lättare och jag tror att den här kommer att kännas riktigt mäktigt att flyga. Om två veckor är det dags för premiärflygningen – om vädret vill.

Annars har jag mest flugit konstflyg, alltså flyg där det

handlar om att göra figurer som loopar och rollar. Det plan jag flugit mest sedan jag tog upp mitt ungdomsintresse för 14 år sedan, rollar (vrider sig runt sin egen axel, reds. anm.) 800 grader i sekunden, alltså nästan två och ett kvarts varv.

Men alla plan i min man-cave, det är väl uppåt 25 stycken inklusive några helikoptrar, flyger jag regelbundet. Jag har ingen så kallad hangar queen, ett plan som bara står på en hylla eller i ett skåp.

Idén att ta upp modellflyg igen, eller rc-flyg som en del säger, fick jag när jag var i Afghanistan under FS 10 och FS 11. Det var många som dog där. Nästan dagligen blev jag påmind om hur bräckligt livet är, och jag insåg att om man vill göra något är det bäst att göra det på en gång. Och

modellflyg, som jag hade hållit på med några år fram till 18 års ålder, hade jag haft i tankarna länge. Kort därefter beställde jag min första radiostyrda helikopter och på den vägen är det. Som tur är har jag en väldigt förstående fru.”

ANDERS LARSSON

Bor: Hus i Stockholm.

Familj: Fru och två utflugna döttrar.

Ålder: "Några intressanta år kvar till pension."

Arbeter: Försvarshögskolan, som lärare i marina operationer med fokus på krigsspel. Kommendörkaptenens grad.

Övriga intressen: Flugfiske, "Jag gillar att knyta mina egna flugor."

MATERIEL

STRIDSFORDON 90 –

Den dundrar fram över myren. Tornet med automatkanonen vrider sig en aning, fixerar på målet och håller positionen till synes opåverkat av den skakiga färden. Eldgivningen blir kort. Målet oskadliggörs ögonblickligen. Stridsfordon 90 är alltså, efter 26 år, den stabila stommen i våra mekaniserade förband.

Stridsfordon 90 är en familj av bandgående stridsfordon i flera varianter. Den vanligaste varianten i Sverige är stridsfordon 9040, beväpnad med en 40 mm

automatkanon i ett torn som är vridbart 360 grader. Fordonet kan transportera sju stridsutrustade soldater.

Till automatkanonen finns bland annat pilprojektiler med pansarbrytande förmåga och utrustning för programmerbar ammunition, alltså projektiler som briserar i luften på rätt avstånd från målet.

Det första stridsfordon 90 levererades till det svenska försvaret 1994. I dag finns drygt 500agnar i Försvarsmakten. Systemet har under åren utvecklats och uppgaderats efterhand och 2016 påbörjades ett flerårigt

renoveringsprogram. Totalt ska 288 stridsfordon 90 renoveras och uppgraderas. Den renoverade versionen benämns med bokstaven D.

MÅNGA NYHETER

Bland de åtgärder som genomförs finns stridsledningssystem, siktesprogramvara, ny programmeringsutrustning, bakåtkamera och nytt ir-sikte på eldledningsvagnen och luftvärnskanonvagnen.

Fordonet finns i ett flertal varianter, luftvärnskanonvagn 90, stridsledningsspan-sarbandvagn 90, eldledningspansarbandvagn 90,

Stridsfordon 90 är speciellt framtagna för körning i svårframkomlig terräng som väglösa skogar och våtmarker.

NU ÄNNU FARLIGARE

granatkastarpansarbandvagn 90 och bärgningsbandvagn 90.

DUBBELT UPP MED AMMUNITION

NÄR DET GÄLLER bärgningsbandvagn 90 innebär den senaste renoveringen stora förändringar som ger en mycket bättre arbetsmiljö i vagnen. Den nya vapenstation 90 finns nu på vagnen, det går att ladda dubbelt så mycket ammunition,

den har dagkamera, infrarött sikte, laseravståndsinstrument och ger ett verkansområde på 360 grader.

Både vagnchefens plats och skyttens plats har bättre stolar, och skyttens plats har blivit mer lättarbetad. Dessutom är allt gyrostabiliserat så att det blir lättare att skjuta under gång.

Stridsfordon 90 har exporterats till Danmark, Estland, Finland, Nederländerna, Norge

och Schweiz. Totalt har drygt 1 100 stridsfordon 90 levererats till sju nationer. ◀

Text & foto **Mats Carlsson/Norrbottens Regemente**

FAKTA STRIDSFORDON 9040 D

Motor: Scania V8, 14 lit, diesel.

Effekt: 550 hk.

Max hastighet väg: 70 km/h.

Aktionsradie: 320 km, blandad körning.

Längd: 6,55 m.

Höjd: 2,71 m.

Bredd: 3,17 m.

Vikt: 23,1 ton.

Besättning: Vagnchef, förare, skytt + 7 soldater.

Beväpning: 40 mm stabiliserad automatkanon, kulspruta kaliber 7,62 mm och sex rökkastare.

Ammunition: Pilprojektil och spränggranat.

Övrigt: IRV-värmesikte, gps, ledningssystem, bakåtkamera samt NBC-ventilationsanläggning.

¶¶ Skyttens plats har blivit mer lättarbetad. Dessutom är allt gyrostabiliserat så att det blir lättare att skjuta under gång. ¶¶

Automatkanonen kan skjuta upp till 300 skott per minut.

RÖJDYKARNA

50 ÅR VID ÅRORNA >

**RÖJDYKARNAS NORGERODD FYLLER 50 ÅR. UNDER JUBILEUMSFIRANDET
BLANDADES GAMLA MINNEN MED NYA TRADITIONER.**

*Text & foto **Melina Westerberg**/4:e Sjöstridsflottiljen*

ÅR ÄR DET 50 år sedan röjdykarna rodde till Norge för första gången och därmed instiftade en tradition som över tusen röjdykaraspiranter genomfört under årens lopp. Sträckan mellan röjdykarskolan i Skredsvik till norska gränsen utanför Strömstad är 63 nautiska mil, eller tolv landmil. För att fira jubileet genomfördes en särskild upplaga av rodden, där även äldre röjdykare och andra särskilt inbjudna fick ta plats vid årorna.

Thomas Åhlberg var en av dem. Han gjorde sin värnplikt 1970 och minns mycket väl tidernas första norgerodd.

– Det var våra chefer under grundutbildningen som kom på idén. De ville att röjdykarna skulle göra något som liknande attackdykarnas paddling. Vi tränade för marinmästerskapet i rodd just då och de föreslog en distansrodd. Norge lät häftigt så det fick bli målet.

Thomas berättar att han och övriga gruppen tyckte att chefernas förslag lät både spännande och rimligt.

– Som värnpliktig lär man sig att göra som de säger, de hade nog kunnat komma med tokigare förslag och vi hade gjort det med, säger han.

STELA FINGRAR

VARKEN BEFÄLEN ELLER de värnpliktiga visste exakt hur rodden skulle gå till. De började ro på eftermiddagen och nådde Hamburgsund, ungefär halvvägs, sent på natten.

– Vi stannade båtarna och sov i två till tre timmar. Det var det sämsta vi kunde ha gjort, säger Thomas och skrattar åt minnet. När vi skulle börja ro igen var fingrarna helt stela.

Efterföljande dykarelever ror sträckan i ett svep utan stopp. Vanligtvis tar det mellan 16

Den som genomfört rodden tidigare vet att handskar är ett bra skydd mot blåsor på fingrarna.

I år genomfördes en jubileumsrodd som pågick under tre dagar med stopp för mat och övernattning i Smögen, Hamburgsund, Grebbestad och Resö, före målgången vid norska gränsen i höjd med Strömstad.

MESTA RODDARNA

Norgerodden är traditionsenligt en tävling mellan inelliggande kull dykarelever i ena båten och befäl och redan anställda röjdykare i den andra båten. Flera dykare har därför rott till Norge mer än en gång. Det pågår en intern strid om vem som rott allra flest gånger. Försvarsmaktens tidigare insatschef, Jan Thörnqvist, som är röjdykare i grunden, har med årets rodd genomfört sträckan tio gånger. Det har även reservofficeren och dykläkaren Emil Silfverberg.

— Jag ställde upp i år bara för att jag hörde att Thörnqvist skulle vara med i år igen. Vanligtvis rör amiralen med eleverna men i år tillhör vi samma besättning vilket är trevligt, säger Emil Silfverberg.

GULDSMEDEN FICK ÄNTLIGEN RO

Kurt Karlsson gjorde sin värnplikt 1968, innan traditionen att ro till Norge hade instiftats. Inför starten av jubileumsrodden stod han först i kön på bryggan för att ta plats i en av båtarna.

— Nu kan jag äntligen känna mig klar med utbildningen, säger Kurt efter att ha rott en av delsträckorna i jubileumsrodden mot Norge.

I grunden är Kurt guldsmed och det är han som ligger bakom designen av guldgrodan Anselm som röjdykarna har runt halsen.

RÖJDYKARNA

Överbefälhavaren Micael Bydén anslöt roddens sista dag och kämpade med röjdykarna från Grebbestad till målgången.

Väl förberedda sjökort och gott sjömanskap är en förutsättning för att klara av de tolv milen mellan Skredsvik och norska gränsen.

och 24 timmar att ro, beroende på väder och vind.

Båtarna som används är gamla valbåtar, stora roddbåtar som rors av åtta till tio personer. De började användas under andra världskriget, då bristen på drivmedel var stor samtidigt som marinens utposter i yttersta skärgården krävde transporter av såväl manskap som materiel och mat. För att spara pengar användes valbåtar för kortare transporter i skärgården.

SKAPAR SAMMANHÅLLNING

IDAG ANVÄNDS BÅTARNA bara i tävlingssammanhang. Utöver norgerodden även i Svettdroppen som arrangeras av Fjärde sjöstridsflottiljen och är ett prestigefyllt inslag där

fartygsbesättningarna tävlar mot varandra.

Men röjdykarnas norgerodd är trots allt den mest omtalade.

– Syftet med rodden är att skapa sammanhållning och pröva aspiranternas uthållighet. Som dykare är det otroligt viktigt att kunna lita på sina kollegor och förstå hur man fungerar under press och fysisk utmattning, säger Fredrik Preiholt, chef för röjdykardivisionen.

Årets rodd var den andra med övernattning längs vägen. Distansen bestod av sex delsträckor med stopp för mat och nattvila längs vägen. Thomas avstod att ro

den här gången men följde med längs vägen och hjälpte till med markservice till kompisarna i valbåtarna.

– Det väcks jättemycket känslor. Nu, 50 år senare, ringer vi upp varandra och ska vara med på det här jubileet. Det är en fantastisk känsla, säger Thomas. ◀

NAMNGAV GRÖNPRICK

Norgerodden har sitt mål vid det sista sjömärket innan svenskt vatten blir norskt i höjd med Strömstad, en styrbordsprick som tidigare hette Tjurholmsgrund. 2019 gick Sjöfartsverket med på att döpa om sjömärket till Anselms prick för att uppmärksamma röjdykarnas tradition att ro hit. Grodan Herr Anselm Zackarias Dykén är röjdykarnas eget skyddshelgon – en anpassningsbar varelse som klarar sig både i vatten och på land.

DET OSYNNLIGA SLAGFÄLTET

NÄR NU UTBILDNINGEN AV CYBERSOLDATER HAR STARTAT ÄR SYFTET GLASKLART: ATT FÖRSTÄRKA SVERIGES CYBERFÖRSVAR. MEN VAD ÄR EGENTLIGEN ETT CYBERFÖRSVAR? HUR ORGANISERAS DET OCH VILKA METODER ANVÄNDS? HUR SER DERAS VAPEN UT?

VI PRATADE MED Pontus Johnson, professor på KTH (Kungliga tekniska högskolan) med inriktning mot cybersäkerhet. Han är även föreståndare för centrumet för cybersäkerhetsforskning där Försvarsmakten ingår, CDIS (Center for cyber defense and information security). Centret står även för delar av cybersoldaternas utbildning.

Vad är det konkret Sverige behöver försvara mot cyberangrepp?

– Det rör sig om tre nivåer, eller cirklar. Den första är Försvarsmaktens egna it-system.

Om de saboteras eller störs påverkas förmågan i alla stridskrafter. Precis som i samhället i övrigt är verksamheten beroende av it-system för allt från logistik till kontroll av enskilda system inom såväl armén och flyget som marinen.

– Nästa nivå handlar om samhällets funktioner, som även de i hög grad är beroende av it-system och -kommunikation. Då talar vi om totalförsvar och här sker samarbete med andra myndigheter som MSB, Säkerhetspolisen, FRA, PTS, Livsmedelsverket och Finansinspektionen.

– I den yttersta cirkeln, som

innebär cyberskydd för privata företag och privatpersoner, har förvisso Försvarsmakten en väldigt liten roll i fredstid. Hur det kan komma att se ut i en krigssituation vet jag faktiskt inte.

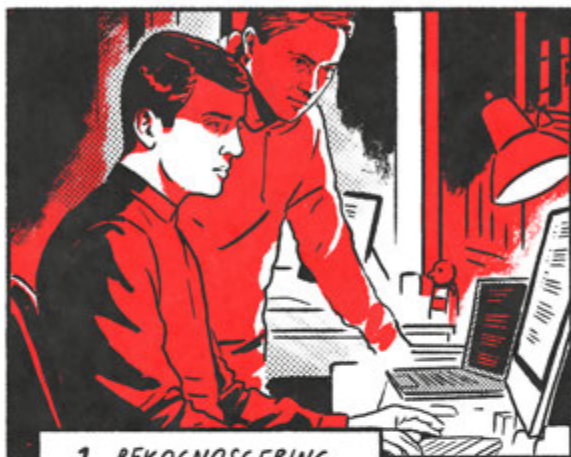
Vilka medel, eller vapen, har cybersoldater tillgång till?

– Rent fysiskt rör det sig naturligtvis om datorer. Men det avgörande är soldaternas kunskaper och färdigheter när det gäller att upptäcka och motverka attacker. En annan viktig aspekt är förmågan att hitta och åtgärda svagheter i de egna it-systemen, innan hackare gör det.

CYBERFÖRSVAR

CYBER KILL CHAIN

—SÅ SKER EN CYBERATTACK

1. REKOGNOSERING

3. LEVERANS

2. BEVÄPNING

4. UTNYTTJANDE

1. Rekognoscering. Angriparen tar reda på hur den aktuella it-miljön skulle kunna angripas. Vilka tekniska svagheter finns? Vilka personer har tillgång till it-systemet? Vilka av användarna är mest påverkbara? **2.** När angriparen landat i en metod är det dags att välja "vapen". Det handlar ofta om phishing, mejl som skickas till användare som sitter innanför it-systemets skydd och innehåller skadlig kod. **3.** Mejllet med den skadliga koden skickas till ett urval av personer. Koden kallas ofta trojansk häst då den är dold i vad som verkar vara ett legitimt dokument eller annan mejlbilaga. **4.** Enligt studier

5. INSTALLATION

7. MÅLINRIKTAD(E) ATTACK(ER)

6. MAKT & KONTROLL

öppnar ungefär tre av tio användare mejl med skadlig kod, och klickar på den länk eller öppnar den bilaga som aktiverar koden. **5.** När detta sker installeras ett litet program som ger angriparen kontroll över datorn. **6.** Angriparen befinner sig nu alltså inne i det skyddade nätverket och kan med hjälp av det lilla programmet söka sig vidare i företagets nätverk, på jakt efter en dator som gör det möjligt att slutföra planen. **7.** När måldatorn är nådd kan angriparen utföra sitt slutliga dåd. Det kan handla om manipulering eller stöld av information eller sabotage av utrustning som kontrolleras av datorsystem.

CYBERFÖRSVAR

Hur skiljer sig cyberförsvar mot traditionellt militärt försvar?

– I cybermiljön finns ju inga territoriella gränser. Den är per definition geografiskt gränslös. Dessutom ägs cybermiljön till största delen av privata företag och organisationer. Bara en liten del av de it-system som behöver skyddas kontrolleras av statliga aktörer. Försvarsmakten kan ju exempelvis inte utan vidare gå in och skydda it-miljön hos ett svenskt bolag, även om Försvarsmaktens cyberförsvarsresurser kan användas för att stödja samhället under kriser eller vid andra allvarliga händelser.

kan påverka demokratiska val, exempelvis. Vilket skedde i USA 2016, när ryska hackare bland annat kom åt väljarinformation i valsysteget i staten Illinois. Exakt hur intrånget påverkade valet är oklart, men det pekar på en tydlig risk och hur cyberattacker kan skada ett land.

Vad är det cybersoldaterna lär sig?

– De får framför allt fördjupade kunskaper i hur it-system och it-arkitektur kan angripas, och hur man kan utveckla metoder för att dels upptäcka attacker, dels förstärka befintliga system för ökat skydd.

– En övergripande utmaning inom cybersäkerhet är att det är enkelt att attackera ett it-system. Angriparen behöver bara hitta ett enda hål i muren, så att säga. Den som ska försvara systemen, däremot, behöver hitta och täppa igen alla hål som finns.

– Forskningen vi bedriver på centret går bland annat ut på att hitta sätt att utveckla system som vi från början vet är säkra – något som faktiskt inte är fallet med dagens metoder.

– Cybersoldaterna utbildas till del av KTH och får på så sätt del av den senaste kunskapen inom området. ◀

” Angriparen behöver bara hitta ett enda hål i muren. Den som ska försvara systemet, däremot, måste hitta och täppa igen alla hål. ”

– Bland annat därför handlar cyberförsvar i mycket högre grad än traditionellt militärt försvar, om totalförsvar. För att kunna skydda samhället mot attacker som skulle drabba kritisk infrastruktur som elförsörjning och telekommunikation behöver flera myndigheter samarbeta.

Hur ser en attack i cybermiljön ut?

– En vanlig metod är att angriparen skaffar sig kontroll över ett företags eller en organisations it-system, genom att skicka e-post med skadlig kod som aktiveras av ovetande medarbetare, så kallad phishing. Det var exempelvis vad som skedde i Ukraina i slutet av 2015, när hackare lyckades ta över kontrollen över eldistribution i en region och stängde av elen för 100 000-tals abonnenter.

– Ett annat sätt att bedriva cyberkrig är att angripare tar sig in i it-system och får tillgång till information som

Pontus Johnson,
professor på KTH
med inriktning mot
cybersäkerhet.

CDIS VÄSSAR SPJUTSPETSAR INOM CYBERFÖRSVAR

» KTH Centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet (CDIS) är ett samarbete mellan KTH och Försvarsmakten. Ett antal doktorander knutna till centret arbetar med forskning och utbildning. Centrets forskning ska bland annat öka Sveriges cyberförsvarsförmåga, med hjälp av ny kunskap och nya metoder, verktyg och tillämpningar. CDIS står för Center for cyber defense and information security.

DEN 23 AUGUSTI INLEDDES EN BEREDSKAPSINSATS I SÖDRA OCH MELLERSTA ÖSTERSJÖN. ANDREW LINNANDER OCH GUSTAF FRIDÉN I ROMA KOMPANI VID P 18 VAR TVÅ AV SOLDATERNA SOM DELTOG.

SKARPT LÄGE

BEZAN MAHMUD/STRIDSFOTOAVD.

Jacob Grönlund,
Roma kompani P18.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/LedsKomm**

Det var inte det att telefonen ringde som fick Andrew Linnander att höja ögonbryn. Det var numret i displayen. Han kände genast igen det som sin chefs. Och han ringer mycket sällan utanför arbetstid och aldrig sena fredagskvällar som den här.

När Andrew återvänder till sin flickvän i soffan och berättar om samtalet blir hon både besviken och förbryllad. "Men varför måste du jobba i morgon? Du jobbar ju aldrig på helger ..." Han kan inte svara

börja med i Lärbro fyra mil norr om Visby.

KÄNDE ALLVARET

DELAR AV KOMPANIET arbetade målmedvetet och vant större delen av lördagen – de hade gjort alla moment hundra-tals gånger tidigare. Men det fanns en ny slags skärpa bland soldaterna, berättar Andrew.

– Alla visste ju att det här inte var någon övning, och även om vi inte uppfattade det som ett allvarligt läge med risk för konflikt kände nog alla ett allvar.

Även om vi inte uppfattade det som ett allvarligt läge med risk för konflikt så kände nog alla ett allvar.

på det, får inte svara på det. Andrew Linnander är skyttesoldat på Roma kompani vid P 18 och det enda han kan säga till sin flickvän är att han kommer att vara borta några dagar. Oklart hur många.

– Jag åkte in till garnisonen på lördag morgon för att hjälpa till att göra våra stridsfordon marschfärdiga, berättar Andrew.

– Vi hade fått order om att genomföra patruller, till att

Beredskapsinsatsen som hade inletts på Gotland och i delar av södra Östersjön var inte utlöst av någon enskild händelse, utan "genomfördes utifrån en samlad lägesbild", med ÖB:s egna ord. Exakt vad vilka moment som genomfördes och vilka rörelser olika förband gjorde, vet ofta bara förbanden själva. Men Roma kompani begav sig alla fall till Lärbro på söndagen, med ett 30-tal soldater och officerare.

Uppställning framför en av förbandets stridsvagnar inför avmarsch.

Det var med en påtaglig känsla av allvar som soldaterna förberedde insatsen.

BEZAV MAHMOD/STRIDSFOTOAVD.

Skärpt uppmärksamhet
i skarpt läge.

JOEL THUNGREN/STRIDSFOTOAND.

Den nyligen upprättade lvkv-plutonen fick uppgiften att skydda flygplatsen.

Patrulleringarna som genomfördes syftade till att skapa sig en bild av läget och stämningen i samhället.

Marschvägen mot flygplatsen gick genom centrala Visby.

JOEL THUNGREN/STRIDSFOTOAVD.

BEZAV MAHMOD/STRIDSFOTOAVD.

– Där genomförde vi patrullering, så kallade social patrols. De går ut på att visa sig i samhället och skapa en bild av läget, berättar Gustaf Fridén, ställföreträdande gruppchef på Roma kompani.

Och läget, förklarar han, var synnerligen gott. Civila kom fram till dem, hälsade på dem

HÖRDE OM INSATSEN PÅ RADIO

BEREDSKAPSINSATSEN fortsatte under måndagen med patrullering i Ljugarn, där Roma kompani också gjorde sin andra övernattning. Det var också först på måndagen som Andrews flickvän förstod ungefär vad han gjorde, när hon hörde om insatsen på radio.

”Den särskilda skärpan fanns kvar hos soldaterna under hela insatsen. Men det var en otvetydigt positiv skärpa.”

med gott mod och flera äldre uttryckte sin tacksamhet över att de ”var tillbaka på ön”.

– Flera av dem vi pratade med sa också att det kändes tryggt med vår närvaro, säger Gustaf.

Efter ett par timmar på Lärbros gator skedde uppsittning och omgruppering till Slite. Efter en så kallad TOLO, tanknings- och laddningsomgång, vilket innebär påfyllning av bränsle och ammunition, inkvarterades kompaniet vid Slite hamn.

– Hon var på jobbet när hon hörde det. Jag fick inte berätta något om vad vi gjorde förrän jag kom hem på tisdagskvällen, då vi blivit avlösta av operativa reservstyrkan från P 7.

Den särskilda skärpan fanns kvar hos soldaterna under hela insatsen, berättar han. Men det var en otvetydigt positiv skärpa, som både Andrew och Gustaf tror främst bottnade i att alla fick en bekräftelse på att allt de övat ”sitter som det ska”.

Kändes det som att ni gjorde någon skillnad i det läge som rådde?

– Absolut, och det kändes verkligen meningsfullt och lite häftigt att få vara med om något större, säger Andrew och får medhåll av Gustaf. <

BEREDSKAPSINSATSEN I KORTHET

>>> Med anledning av den omfattande militära verksamheten i östersjöregionen inledde Försvarsmakten en beredskapsinsats i sydöstra och mellersta Östersjön den 23 augusti. Fokus för insatsen var förstärkt sjöövervakning i Östersjön till havs och från luften, samt en ökad militär närvaro på Gotland. Ingen enskild händelse låg bakom beslutet.

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTOAVD.

Soldaterna fick ett positivt bemötande och en återkommande kommentar från civila var att det kändes tryggt att se dem på byn.

Många civila kom fram och pratade med soldaterna under deras patrulleringar.

CHEF TILL SJÖSS

Få befattningar ställer lika höga krav på ledarskap som fartygschef. Vi träffade Nina Vinde på HMS Visby, som har en mycket klar uppfattning om vad som krävs för att vara en bra chef.

NINA VINDE TÄNKER sällan på sig själv som ledare. Inte för att hon skulle skjuta ansvaret åt sidan. Tvärtom. Allt hon gör och sättet hon gör det på, förklarar hon, syftar till att leda och motivera de 40-tal medarbetarna ombord på korvetten HMS Visby. Men för henne är ledarskap och att vara sig själv i rollen som

fartygschef snarast synonymt.

Ytterst handlar hennes jobb om att förbereda besättningen på att genomföra ett av de värsta jobb som går att tänka sig: att i en kris eller i krig, med risk för sitt eget liv, använda dödligt våld. Besättningen ska inte bara vara förberedd utbildningsmässigt, så att fartyget utnyttjas optimalt och rätt åtgärder vidtas i rätt tid.

– Min besättning måste även vara mentalt beredda på att övningsverksamhet snabbt kan övergå i insatsverksamhet.

– Även om det är en sömlös övergång förändras fokus och prioriteringar, och allvaret blir

med ens kännbart, förklarar Nina Vinde.

Det kan exempelvis innebära att man inte kommer hem som planerat utan stannar ute längre, ibland utan att veta när uppdraget kommer att vara slutfört. Att acceptera de förutsättningarna kräver rätt motivation, konstaterar hon.

– Efter ett par veckor till sjöss när tröttheten kommer så är folk sina riktiga jag och en eventuell fasad är borta. Vi påverkas av både vågor och vind och för de flesta är sömnperioderna korta. Det innebär att jag som chef måste tillåta att besättningen ibland även

NINA VINDE**Ålder:** 41 år.**Befattning:** fartygschef på HMS Visby.**Bor:** Karlskrona tillsammans med Mikael och två barn.**Karriärglimtar:** Värnplikt och olika befattningar på Robotbåt, korvett Stockholm och korvett Visby. Utlandstjänst i ME01, utanför Somalia. Lärare och stabsofficer.

Att ta sig tid för en kopp kaffe med kollegorna är viktigt för sammanhållningen i besättningen.

ser mina dåliga sidor, säger hon och konstaterar också att man som chef till sjöss även behöver kunna ta i besättningsmedlemmars personliga problem.

– De kan inte alltid gå iväg och ringa hem eller skicka sms, utan deras stöd måste finnas i besättningen.

VIKTIGAST VARA SIG SJÄLV

– HELA BESÄTTNINGEN behöver vara beredd att ge det lilla extra när det är tufft och det kommer de bara att göra om de trivs, tycker om sitt arbetslag och respekterar mig.

Och den respekt hon menar behövs ska byggas på att besättningen tycker ”att jag är en vettig människa som fattar kloka beslut”, inte på osäkerhet eller rädsla.

Nina Vinde har mött en stor variation av ledare i sitt yrkesliv, och konstaterar att det finns olika sätt att vara en bra chef. Somliga har distanserat sig från besättningen, andra har varit inbegripna i allt som sker. Och båda varianterna har fungerat bra, konstaterar Nina Vinde. Men för henne handlar det om att vara personlig, att vara sig själv.

– Att försöka ta efter någon annans stil signalerar ofta

osäkerhet eller att man döljer något, det brukar genomskådas snabbt.

Är det enklare att vara chefi en militär organisation än i en civil verksamhet?

– På ett sätt är det nog enklare då hierarkin är så självklar. Även om den ofta är platt och vi småpratar med varandra så blir den snabbt mycket spetsig, när situationen så kräver.

– Det finns ingen tvekan om vem som bestämmer när jag skärper tonläget.

– I Försvarsmakten finns det i allmänhet ett förtroende mellan chefer och underställda. Redan tidigt i din karriär förväntas och uppmuntras du att leda andra och det bidrar till att många förstår chefens dilemman och stödjer när det behövs.

Den speciella situationen ombord på ett fartyg ute till sjöss, att det inte går att komma därifrån, skapar en del särskilt svåra utmaningar för en fartygschef. Där kan ett misstag vara förödande och skulle drabba alla. Oavsett om det beror på ett beslut som Nina fattat eller ett agerande av någon annan besättningsmedlem.

Vilken är din största utmaning som ledare just nu?

– Det är att se till att min besättning kan hantera den hårda arbetsbelastning de har och att få dessa individer, som har höga krav på sig själva, att tycka att det de gör är tillräckligt bra trots att allt inte hinns med.

En annan utmaning är det faktum att underställda ibland drar sig för att prata med henne om personliga och som de själva tycker triviala problem. Hon uppfattar det som att man ”inte vill störa chefen”. Men att lyssna på sina underställdas situation är enda chansen att få ett helhetsgrepp på läget, understryker Nina Vinde. ◀

*Text & foto Jimmie Adamsson/
Försvarsmakten*

NINAS FEM BÄSTA TIPS

- »» Tänk på att den som trivs på jobbet gör ett bra jobb.
- »» Alla är viktiga, oavsett grad och ålder.
- »» Alla är värda att bli lyssnade på, oavsett erfarenhet.
- »» Var inte långsint.
- »» Acceptera folks sämre egenskaper under press men diskutera och lär av dem.

ATT ALDRIG GE UPP

EN BERGSSPECIALIST UTFÖR SIN UPPGIFT. OAVSETT
OMSTÄNDIGHETER SOM HÖG HÖJD, SNÖSTORM ELLER
EXTREM KYLA. EMIL BYSTRÖM ÄR EN AV DEM.

Text Henrik Lundqvist Rådmark Foto Emil Byström/12:e Bergsjägerpluton

Natten är sällan särskilt mörk i norr på sommaren. Klockan är fem och magiskt morgonljus visar vägen för den bergsgrupp som spanat hela natten från sitt gömställe bland klippor och stenblock.

SNÖN VAR VÄRST, där suppe på kalvfjället. Vinden nådde stormstyrkor och hade redan blåst sönder tälten. De hade försökt att reparera dem, föga framgångsrikt. Återstod att gräva ner sig i snön och vänta ut stormen. Det var inte ett val. Gruppen hade helt enkelt inget annat alternativ. Snön som vinden konstant och snabbt drev ihop var i det här läget den mest påtagliga utmaningen.

– Vi gick i skift för att skotta snö så att vår op (observationsplats, reds. anm.) inte skulle snöa igen helt, berättar en av dem som var med, Emil Byström och som nyligen avslutade utbildningen till så kallad bergsspecialist.

Stormen varade i två dygn och satte naturligtvis sin prägel på hela den veckolånga vistelsen på observationsplatsen där på den nordnorska fjälltoppen långt ovan trädgränsen, i samband med övningen Cold Response. I någon mening sammanfattar den också skälet till varför Emil valde att ta anställning i Försvarsmakten för ett och ett halvt år sedan, och gå utbildningen till bergsspecialist.

– Vi klarade av situationen även om det var riktigt tufft – som det ofta kan bli i fjällvärlden. Jag gillar den typen av utmaningar och att umgås med andra som inte är rädda för att utsätta sig för situationer och miljöer som prövar ens förmågor.

TAR SIG FRAM ÖVERALLT

HAN GJORDE VÄRNPLIKTEN som gruppchef på en jägarpluton och beslutet att söka sig till en anställning växte fram under utbildningen. Det var då han på allvar insåg att han trivdes som jägare, och att han ville utveckla sina kunskaper

och förmågor i den riktningen.

– En bergsspecialist ska kunna ta sig fram var som helst i svenska fjällen, oavsett omständigheter. Och med tung packning. Det är ett av utbildningsmålen. Ett annat är att vi också ska kunna hjälpa andra, som inte har samma färdigheter, att ta sig fram.

Det låter måhända inte

på listan. Emil minns särskilt ett moment i utbildningen där uthålligheten sattes på prov. Gruppen bar en av de övriga jägarkollegorna på bår en hel dag i så kallad blockterräng, terräng som mestadels utgörs av klippblock.

Ett annat riktigt krävande moment var klättringen upp på Kaskasepakte, med en höjd på

när vi skulle ta oss till ett antal bergstoppar – på tid.

– Vi riggade även rep längs hela Nygrens led upp till Kebnekaises nordtopp, berättar Emil och konstaterar att de två uppgifterna väl sammanfattar kärnan i den förmåga som en bergsjägare utbildas för, nämligen egen rörlighet och att hjälpa andra under framryckning.

”Det var nog en av de första insikterna jag fick i början, att bergsjägare behöver kunna så mycket mer än att hantera klätterutrustning.”

särskilt märkvärdigt. Fjällvandring har ju snarast blivit ett folknöje. Men en bergsspecialist vandrar sällan på utmärkta leder, klättrar uppför berg oavsett årstid, oavsett tid på dygnet. Och behöver inte minst kunna klara sig i alla väder, under alla tänkbara och mindre tänkbara omständigheter som svår kyla, stark vind och dålig sikt.

– Det var nog en av de första insikterna jag fick i början av utbildningen, att bergsjägare behöver kunna så mycket mer än att hantera rep och klätterutrustning, säger Emil.

Fysisk uthållighet är en annan egenskap som står högt

2 043 meter, och som kräver avancerad bergsklättring vid flertalet passager. Berget räknas som det svåraste att bestiga i Sverige.

STARK VÄNSKAP

UNDER SLUTÖVNINGEN I augusti bestod en av uppgifterna i att ta sig upp på ett antal toppar i Kebnekaise-området.

Då agerade de dessutom uteslutande i par, den svåraste grupperingen eftersom de båda blir helt beroende av varandra.

– Vi fick en tvådagarsuppgift där dag ett gick ut på att marscha i fjällterräng, och sedan sova i bivack. Det var totalt sex mil och cirka 5 000 höjdmeter,

Det går rimligen inte att beskriva känslan av att ha genomfört utbildningen till bergsspecialist i ord. Men för Emil var det delvis en wow-upplevelse, berättar han. Att plötsligt inse hur mycket han har lärt sig, och hur alla kunskaper kombinerades framför allt under slutövningen.

– En annan sak med utbildningen är den extremt starka sammanhållningen och vänskapen vi har utvecklat inom gruppen. Det har jag aldrig upplevt tidigare, säger han. ◀

Bergsjägare drar sig över jokken med hjälp av rep.

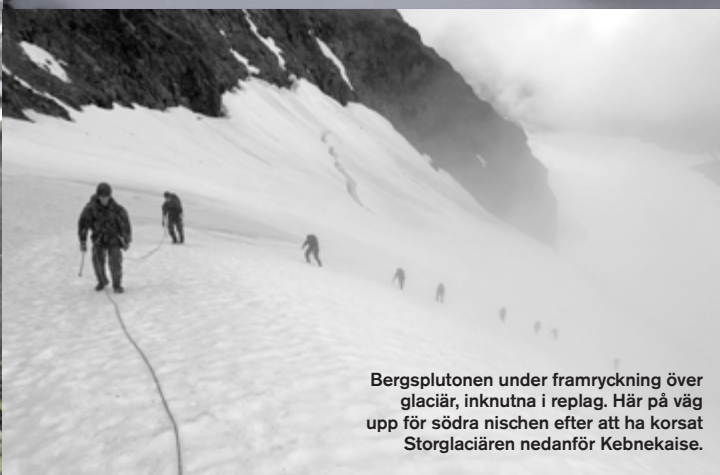
Bergsgrupp övar transport av skadad i utmanande fjällterräng.

Framryckning längs Kaskasepaktens sydostkam. I bakgrunden syns Drakryggen, som ligger i Kebnekaiseområdet.

Bergsjägare rekar framryckningsväg för plutonen.

Bergsplutonen under framryckning över glaciär, inknutna i replag. Här på väg upp för södra nischen efter att ha korsat Storglaciären nedanför Kebnekaise.

ATTACKDYKARE

SVERIGE HAR UTBILDAT ATTACKDYKARE SEDAN 1955. DERAS UPPGIFTER ÄR DESAMMA NU SOM

VASSA VAPEN

Text Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm

Foto Jimmy Croona och Antonia Sehlstedt/Stridsfotoavd.

DÅ: ATT FÖRSVAGA FIENDEN GENOM SPANING OCH SABOTAGE. OCH UTBILDNINGEN LIKA TUFF.

UNDER YTAN

ATTACKDYKARE

DET ÄR PÅ riktigt nu. Med lugna rörelser rör du dig genom ett kompakt mörker. Du vet att dina kamrater finns i närheten. Men du kan inte se dem.

Händer något är det upp till dig att lösa situationen, om utrustningen krånglar eller om din dykapparat behöver felsökas. Med skärgårdens mörka vatten som miljö krävs högsta fokus, även om det bara är en övning.

Ni närmar er ön där ni ska smyga upp ur vattnet och ta er i land. Pipan på ditt vapen bryter ytan först. Sedan ditt huvud täckt av ett maskeringsnät. Det är som sagt en övning, men det vore förödande om motstån-

på Berga. Han är själv attackdykare och vet vad deltagarna här går igenom under sin 16 veckor långa utbildning. Men det är svårt att beskriva i text. Hur får man någon att förstå vad det innebär att tillbringa en hel vecka i fält, med begränsad mängd utrustning, dykning två-tre timmar varje dag, vård av utrustning och sig själv, för att behålla ett rimligt stridsvärde?

– När vi löser uppgifter är det den personliga komforten som offras först. Vi har inga tält, inga sovsäckar. I princip bara en fälttskjorta, ett par kalsonger och ett par strumpor. Mer ryms inte i våra vattentäta rygsäckar, utöver den materiel som vi behöver för att utföra våra uppgifter, förklarar Jimmy.

”Det är ofta mörkt när vi dyker och om något händer under vattnet behöver du kunna reda ut situationen själv.”

daren skulle upptäcka dig när du stiger upp. Naturligtvis inte förödande som i ett skarpt läge. Men en rejäl törn för självförtroendet.

DIT INGEN ANNAN NÅR

TYST SÖKER DU och din strids-parskamrat av området och tar er ljudlöst upp ur vattnet. Kort därefter följer övriga gruppmedlemmar och ni kan slutföra uppgiften: att inhämta under-rättelser om motståndaren med hjälp av dokumentationsutrustning och mörkersensorer.

– De fysiska och mentala utmaningar som attackdykarna ställs inför under sin utbildning är både många och krävande. De ska lösa uppgifter på platser dit ingen annan kan ta sig, säger Jimmy som är tjänsteför-rättande chef för attackdykar-plutonen på Amfibieregementet

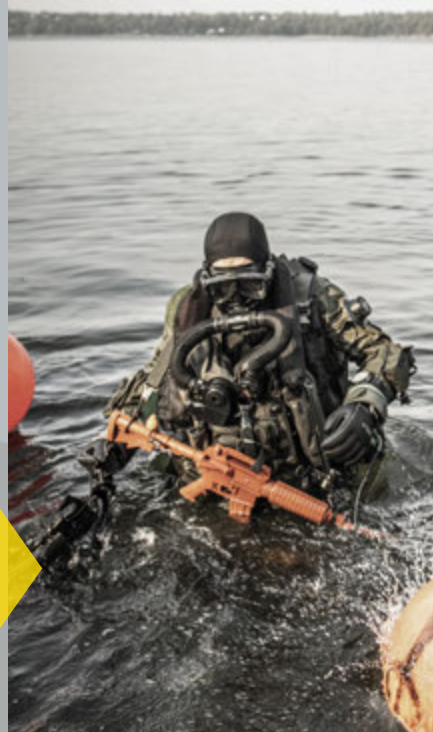
MÅSTE KLARA SIG SJÄLV

UTBILDNINGEN TILL attackdykare är indelad i tre block. Under de första veckorna tillbringas en stor del av tiden i simhallen på Berga. Deltagarna drillas inte bara i att röra sig under vatten, utan även i att hantera utrustningen och i hur de ska agera i olika typer av situationer. För även om attackdykare främst uppträder i patrull behöver varje individ kunna klara sig själv.

– Det är ofta mörkt när vi dyker och om något händer under vattnet behöver du kunna reda ut situationen själv. Du är sammankopplad med linor inom gruppen, men är omgiven av totalt mörker vilket medför att dina kamrater kanske inte ser dig. Att avbryta på grund av problem är inget alternativ,

Attackdykarelever går ner i vattnet för att påbörja navigationsövning. Den personliga utrustningen som dykarna behöver för att lösa sin uppgift bärs under torrdräkten eller i dykvästen.

Här har två elever precis genomfört en navigationsövning.

Attackdykarelev övar på att taktiskt bryta ytan inför kommande TUG (taktisk uppgång). Fokus ligger på att vapnet är funktionsdugligt.

ATTACKDYKARE

Noggranna förberedelser är A och O för en attackdykare. Här en sista kontroll av utrustningen före dyk.

ATTACKDYKARE

Utrustning förberedd inför kommande navigationsdyk. Under dyket fokuserar navigatören endast på sin kompass, tiden och djupet.

Förberedd, skärpt, fokuserad – minuterna före ett dyk.

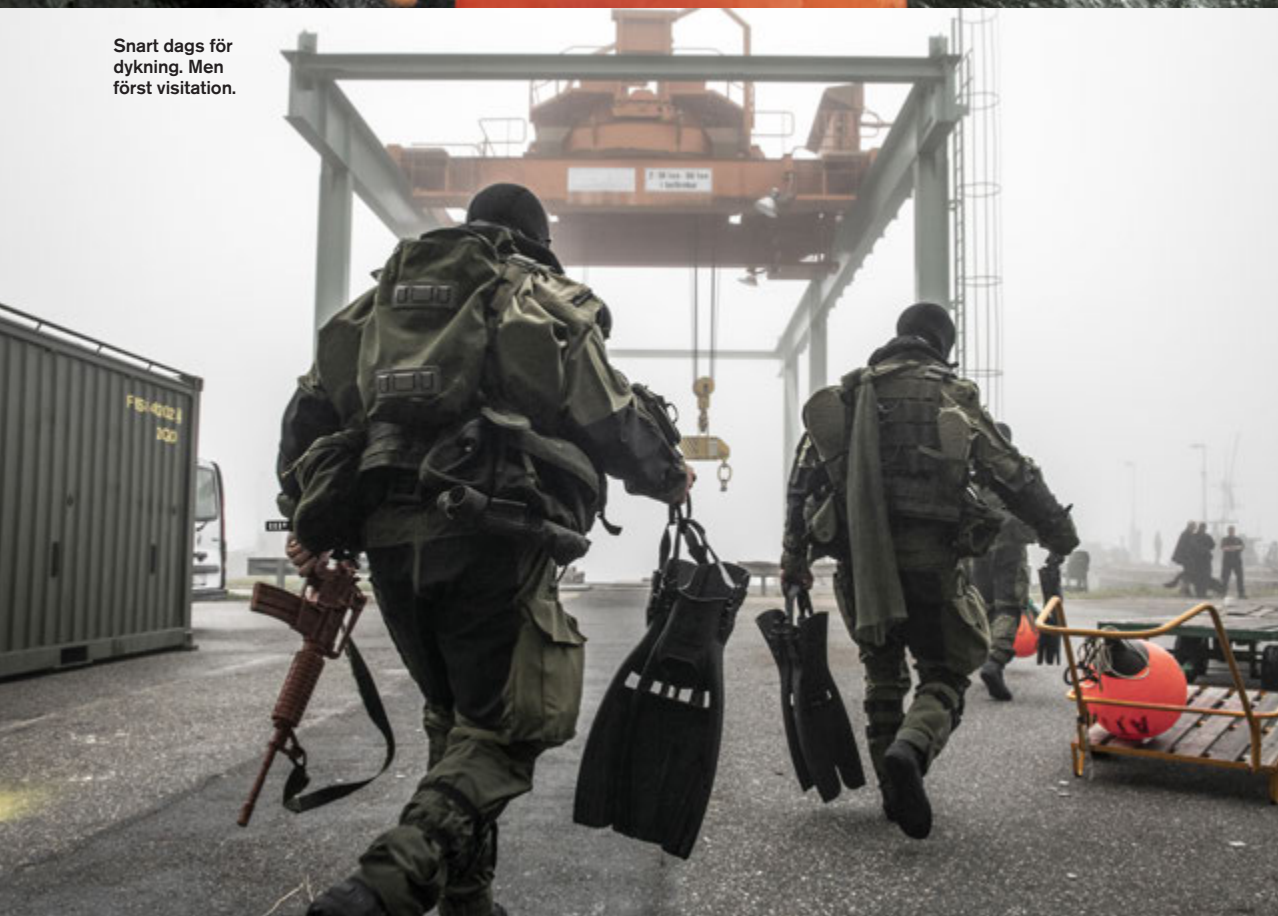

ATTACKDYKARE

Klartecken efter genomfört dyk!

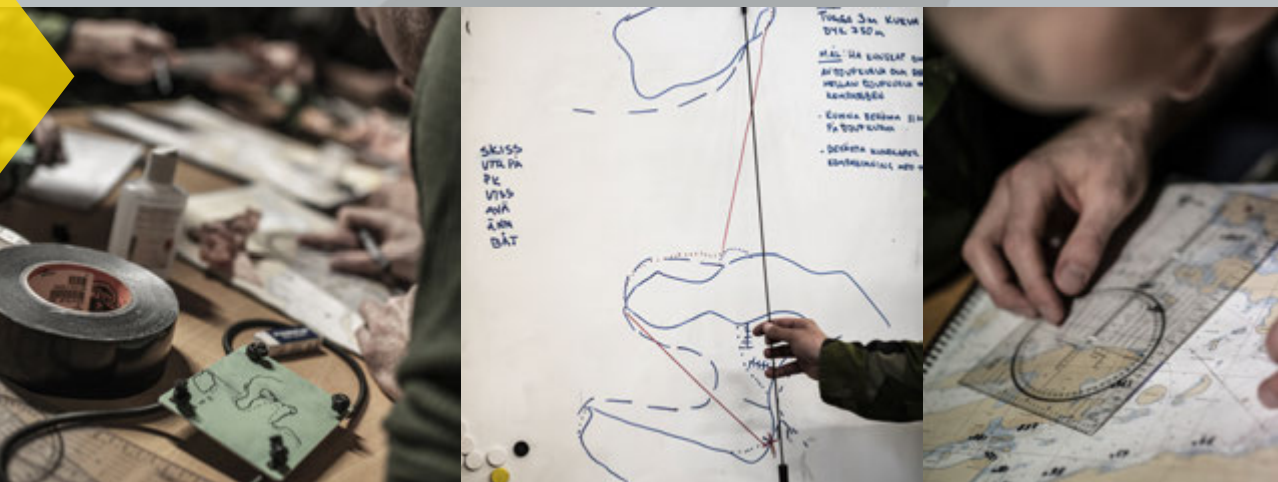
Snart dags för
dykning. Men
först visitation.

Vilka vapensystem en
attäckdykare bär varierar
beroende på uppgiftens
art och krav.

ATTACKIDYKARE

Genomgång före dyk, där viktiga detaljer som ska beaktas innan och under dyket tas upp. Efter genomgången skissas kommande dyk under stramt tidskrav. Fokus på detaljer är av yttersta vikt.

”Ont om tid är ett annat genomgående tema i attackdykarnas vardag; de flesta övningar sker under tidspress.”

då ni måste ta er till land för att påbörja lösa uppgift, säger Jimmy.

Ont om tid är ett annat genomgående tema i attackdykarnas vardag; de flesta övningar sker under tidspress. Det är en viktig del i utbildningen på grund av den komprimerade utbildningsperioden, vilket i sig ställer höga krav på deltagarna. Samtidigt poängterar Jimmy att en attackdykare måste agera lugnt, metodiskt och alltid med eftertänksamhet.

Efter de inledande veckorna i simhallen sker all dykning och alla övningar i naturen, i vattnen och på öar i skärgården utanför Berga. När Försvarets Forum är på plats för fotografering pågår momentet Dyk i fält. Det är en vecka med ständiga uppgifter och övningar som ska utföras utan tillgång till någon fast anläggning. De utgår från en förläggning i skogen utan

större bekvämligheter. Utöver sig själva ska attackdykareleverna ta hand om sin utrustning: dykapparater, vapen och övrig materiel. Det låter påfrestande, men är förmodligen värre än man kan föreställa sig.

HÅRD TIDSPRESS

UNDER SLUTPROVET PRÖVAS den enskilde och gruppen i vad de lärt sig under utbild-

ningen. Det är i praktiken en rad uppgifter som ska lösas under varierande förhållanden under närmare två veckors tid. Gruppen påbörjar en planering under tidspress, som övergår till att lösa en mängd olika uppgifter under flera dagar utan att bli tillförd externt underhåll eller understöd.

Provet är krävande och medger minimalt med återhämtning och sömn.

Detaljerna kring slutprovet hålls hemliga i syfte att pröva individens vilja och gruppens förmåga att lösa okända uppgifter och hantera problemsituationer. ◀

FAKTA / ATTACKIDYKARE

» **Utbildningens längd:** 16 veckor.

» **Antagning:** För att kunna söka till attackdykarplutonen behöver du ha minst två års tjänstgöring i Försvarsmakten. Antagna genomför först Kustjägarnas grundkurs på 40 veckor, för att därefter göra en

lämplighetsprövning för attackdykarutbildningen.

» **Attackdykarens roll:** Attackdykare tar sig fram under vattenytan för att obemärkt kunna ta sig in i ett område för att genomföra underrättelseinhämtning via spaning och

dokumentation samt sabotage. Attackdykare deltar i insatser både nationellt och internationellt. De övar, tränar och utbildas främst på hemmabasen men även på andra platser, både inom och utanför Sveriges gränser.

HON SÄKRAR DYKERIET

ULRIKA LINDBLOM ÄR FÖRSVARSMAKTENS DYKERIÖVERLÄKARE.

FÖRD SJÖRÄDDNINGSDRÄKT står Ulrika Lindblom på bryggan nyss ilandstigen efter ett par timmar på havet. Hon sträcker ut en hand för att hjälpa en av dykarna upp ur båten. Hon är Försvarsmaktens dykeriöverläkare, och har precis tillbringat en förmiddag tillsammans med en grupp dykare från Amfibieregementet.

– Även om jag i mitt jobb sitter mycket vid skrivbord och i mötesrum, är jag så ofta jag kan ute med förbanden som dyker, för att förstå deras verklighet och behov.

Hon arbetar på Sjöstrids-skolans enhet FM DNC, Försvarsmaktens Dykeri och Navalmedicinska Centrum, som bedriver utbildning, forskning och utveckling inom dykeriområdet. En av hennes övergripande uppgifter är att se till att tillräckligt många har tillräckligt goda dykerimedicenska kunskaper för att kunna garantera dykarnas säkerhet.

Just nu arbetar Ulrika med att formalisera den vidareutbildning som krävs för att få arbeta som dykläkare inom Försvarsmakten. Idag finns det ett femtontal dykläkare i Försvarsmakten.

– Våra dykare jobbar i en extrem miljö, därför måste vi ha mycket hög kompetens för att ta hand om dem om olyckan skulle vara framme.

Men hon ägnar sig även åt långsiktiga och strategiska frågor. Bland annat ser hon ett behov av ökad förståelse för teknik hos dykläkarna.

– Det moderna militära dykeriet är tekniktungt. För att

Som dykeriöverläkare behöver Ulrika Lindblom regelbundet besöka förbanden i deras verksamheter, för att förstå deras verklighet och behov.

uppnå största möjliga operativa effekt vid utvecklingen av till exempel nya dyksystem är det viktigt att ha ett väl fungerande samarbete mellan dykare, ingenjörer och läkare, säger Ulrika.

BALANSGÅNG FÖR RÄTT BESLUT

PRECIS SOM I samhället i stort har naturligtvis covid-19 påverkat dykeriet. Bland annat genom ytterligare skärpta undersökningar av dykare som genomgått sjukdomen. Ulrika berättar att kunskapen och forskningen om coronaviruset växer snabbt och att det är en balansgång att fatta kloka medicinska beslut i en situation med så många okända faktorer.

– Vi vet fortfarande långt ifrån allt om alla effekter som covid-19 kan ha på människo-kroppen.

Ulrika har stora delar av sitt nätverk utanför myndigheten. Utöver marinöverläkaren och marinspecialläkaren med ansvar för den medicinska ubåtsräddningen, finns stor kompetens på tryckkammarenheterna på Östra sjukhuset, Karolinska sjukhuset och Blekingesjukhuset, på KTH och Blekinge tekniska högskola samt utanför Sveriges gränser.

– Samarbete är viktigt. Ofta bollar jag idéer med folk från andra myndigheter och organisationer, inte minst med mina nordiska och kanadensiska kollegor, berättar Ulrika och tillägger att allt hon gör i sitt ämbete ytterst har ett enda syfte: att stärka dykande förbands operativa förmåga. ◀

Text **Michaela Linge/**
Sjöstridsskolan

DE SISTA OF

EFTER NÄRMARE TIO ÅR HAR SVERIGE DRAGIT TILLBAKA SITT BIDRAG TILL FN-INSATSEN UNMISS I SYDSUDAN. MAN AVSLUTAR ÄVEN ENGAGEMENTET I MONUSCO I KONGO-KINSHASA EFTER DRYGT 20 ÅR. VI TRÄFFADE TVÅ AV DE SISTA SVENSKA OFFICERARNA I DE BÅDA FN-INSATSERNA.

Text Johan Lundgren/Leds Komm

"INSATSEN VAR SPECIELL FRÅN START"

Robert Hellström, Monusco. Idag reservofficer och mellanstadie lärare.

"FÖR MIN DEL VAR FN-uppdraget för Försvarsmakten i Kongo väldigt speciellt redan från start. På grund av min ålder visste jag att jag gjorde min sista FN-insats, dessutom fick jag veta att Sverige avsåg att avveckla missionen och att jag skulle bli den siste svenske officeren att tjänstgöra i Kongo.

Jag kom att ingå i en liten träningscell på FN-högkvarteret i staden Goma, i landets östra delar. Högkvarteret med den brasilianske befälhavaren och hans stab var grupperat i en containerby vid kanten av Gomasjön, nära gränsen till Rwanda. Campen bestod enbart av kontor, så boendet fick man lösa själv på stan.

Jag blev sambo med officerskollegor från Rumänien och Paraguay. Att bo tillsammans under samma tak gav många nya erfarenheter och vänner för livet.

Säkerhetsläget var under min tid i Kongo rätt okej. Samt-

OVAN: Utbildningscellen i FN-högkvarteret i Goma. VÄNSTER: Robert tillsammans med indonesiska officerare.

liga större incidenter skedde utanför staden eller uppe i de nordöstra delarna av landet. Men som i alla storstäder med en stor mängd fattiga människor så får man vara försiktig.

Vi hade ett antal ebolafall i Goma och utanför staden, som skapade stress liksom covid-19-situationen. Det sistnämnda gav nog Monuscoss ledningsgrupp den största utmaningen på senare tid.

Bristen på mediciner och medicinsk utrustning var mer än stor. Rykten har också en tendens att florerar när sådana här situationer uppstår. Det som oroade mest var vart man skulle vända sig för vård när gränserna är stängda och inga flyg gick in eller ut ur landet. Det fanns en rädsla att bli utlämnad till lokal sjukvård vid krav på isolering.

Kort efter att min kollega Göran Myllemäki lämnade Kongo kom beslutet att britterna skulle dra sig ur missionen tillfälligt och därmed även jag. Med kort varsel blev jag inpackad i en C-17 för vidare transport till en brittisk flygbas på Cypern och därefter till Storbritannien.

Nu har jag återgått till mitt civila jobb som mellanstadie lärare på Tjörn." ◀

FICERARNA

"ABRUBT SLUT NÄR CORONA STÄNGDE NER LANDET"

Ulrik Falck, tidigare observatör vid UNMISS. Idag utbildningsofficer vid Lapplandsjägargruppen.

"NORMALT JOBBAR jag som utbildningsofficer vid Lapplandsjägargruppen, men åkte till Sydsudan som FN:s ögon och öron, alltså som militär observatör, förra sommaren. Allt fick dock ett abrupt slut i förtid när coronakrisen kom och landet stängde ner. Då fick jag också besked om att insatsen skulle avslutas. Jag fick i all hast packa, fick som tur var med mig min pistol och även kollegans som var hemma på leave. Jänkarna hade specialchartrat

ett plan och jag lyckades få följa med på det.

Sydsudan är för övrigt ett sorgligt kapitel. Det är otroligt fattigt och många lever som vi gjorde för hundratals år sedan, boende i enkla hyddor, medan

landets elit är totalt korrupt och stoppar bidragspengarna i egen ficka.

De etniska konflikterna pågår ständigt med många dödsfall dagligen, framförallt mellan bönder och nomadiska boskapsskötare. Befolkningen växer kraftigt och arbetslösheten är skyhögt. Det finns många unga frustrerade män utan jobb, utbildning eller status. Men vapen kan de få tag i vilket är en synnerligt dålig kombination. Med våld och vapen tillskansar de sig andras tillhörligheter och begår övergrepp.

Men jobbet, patrulleringen och alla möten var både intressanta och roliga. När vi var ute på patrull hade vi alltid skydd av en pluton från Etiopien, Kina eller Rwanda, även om deras agerande för mig kändes lite oklart och osäkert. Solen och hettan var obarmhärtig, 35 graders fuktig värme var utmattande och gjorde också att små sår lätt blev infekterade. Ofta låg vi ute två nätter i rad och sov under bar himmel i små tältängar med ett myggnät över.

Hade jag inte kommit med det där planet hade jag kanske varit kvar ännu och det hade inte varit så lyckat för familjesituationen." ◀

OVAN: Ulrik Falck och en sydsudansk frihetskämpe NEDAN: Träff med barn till boskapsnomader.

OM DE AVSLUTADE INSATSERNA

►► **Monusco.** Efter folkmordet i Rwanda spreds oroligheter till grannländerna och speciellt till östra Kongo-Kinshasa där rebeller tog över stora landområden. För att upprätthålla

eldupphör etablerades FN-insatsen Monuc i landet 1999. Denna övergick senare till att bli Monusco.

►► **Unmiss** står för United Nations Mission in the Republic of

South Sudan. 2011 blev Sydsudan ett självständigt land och styrdes då av representanter från de två större folkgrupperna Dinka och Nuer. Under december 2013 utbröt omfattande

strider mellan dessa två grupper. Utöver detta finns i Sydsudan en rad andra interna konflikter mellan olika folkgrupper. Unmiss-insatsen startade den 10 juli 2011.

UTBILDAR FÖR UTLANDET

På Livgardets internationella utbildningsenhet utbildas medarbetare inför utlandsinsatser. Här får de öva och träna på de specifika uppgifter som de kommer att ställas inför under sitt internationella uppdrag.

VARJE ÅR GENOMFÖR cirka 1 500 svenska kvinnor och män internationella insatser för fred och säkerhet runt om i världen. För att förbereda dessa soldater och förbanden de ingår i genomför alla en förberedande utbildning hos den internationella utbildningsenheten, "IntUtbE", på Livgardet i Kungsängen utanför Stockholm.

STATISTER FÖR REALISM

EN AV DE större utbildningarna är Insatsspecifik utbildning, vilken skräddarsys för den aktuella insatsen och den uppgift som soldaten och förbandet ska lösa.

Längden varierar mellan två och tio veckor, beroende på befattning och insats. Tempot är högt och det är viktigt att skapa trovärdighet och realism. Soldaterna får träna i en miljö som påminner om den som förbandet kommer att möta i verkligheten. Därför används bland annat statister med språklig och kulturell anknytning till insatsområdet, och materiel och fordon som kommer att finnas på plats vid den internationella insatsen.

– Övningsledarna och instruktörerna som håller utbildningen har också själva varit med vid ett antal internationella insatser och har bred erfarenhet av insatsspecifik utbildning, kommenterar överstelöjtnant Gustav Carlsson, chef för den Internationel-

SVANTE RINALDER/FÖRSVARSMAKTEN

Tempot under utbildningen är högt och soldaterna får träna i en miljö som påminner om den de kommer att befinna sig i under insatsen.

la utbildningsenheten. Innan ett förband skickas till ett insatsområde genomgår det flera steg. Det börjar med att soldaten utbildas på individnivå, oftast vid hemmaförbandet. Därefter genomförs befattningsutbildning på olika platser i Sverige.

STRIDSUTBILDNING

SLUTLIGEN DELTAR soldaterna i ett centralt block som huvudsakligen omfattar förbandsutbildning.

Innehållet kan förenklat delas in i två delar även om dessa i praktiken genomförs parallellt. Det handlar dels om uppgifter som ska lösas i insatsområdet – som patrullering, samverkan, stabstjänst och utbildning av andra soldater i insatsområdet. Dels om stridsutbildning inriktad mot den typ av motståndare som förbandet kan komma att möta i insatsområdet. ◀

Text Anna Palm/Livgardet

UTBILDNINGARNA HOS INTUTBE

»» Grundläggande soldatutbildning inför internationell tjänst.

En minivärnplikttid där deltagarna ofta är medicinsk personal. 5 veckor, 2 tillfällen per år.

»» Insatsspecifik utbildning. Anpassad utbildning inför insats. 5–10 veckor, 2 tillfällen per år.

»» EUTM – European Training Mission.

Anpassad utbildning inför insats. 4 veckor, 2 tillfällen per år.

»» Säkerhetsutbildning för systemstöds-personal. För personal som ska arbeta på camper. 4 dagar, 4 tillfällen per år.

»» Enskild insatsutbildning. Över 300 personer befinner sig över tiden ute på internationella insatser, en del av dessa

tjänstgör som observatörer och på enskilda befattningar i internationella staber. 3 veckor, fyra tillfällen per år.

»» Enskild rotationsutbildning. Snabbutbildning av någon som tidigare varit på insats. 2 veckor, 8 tillfällen per år.

»» Fältartister. 2–4 dagar, 2 tillfällen per år.

NÄSTA:

MOGADISHU

I DAGARNA FÖRBEREDER SIG FYRA PERSONER PÅ EN UPPLEVELSE UTÖVER DET VANLIGA. VÄSKOR PACKAS, PRAKTISKA DETALJER ORDNAS OCH BARNEN NATTAS FÖR SISTA GÅNGEN AV DEM PÅ FLERA MÅNADER. SNART LÄMNNAR JOAKIM, WIVECA, TASHA OCH MARTIN SVERIGE OCH FLYTTAR IN I BOSTADSCONTAINRAR I MOGADISHU, DÄR DE SKA TJÄNSTGÖRA I EUTM SOMALIA.

EUTM SOMALIA ÄR en träningsinsats under EU-flagg, som ska stärka Somalia National Armed Forces, så att de på sikt själva kan ta över ansvaret för säkerheten i landet. Under åren 2020–2023 har Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemförband, FMTIS, huvudansvaret för att med stöd av Försvarsmaktens underrättelse- och säkerhetscentrum och Ledningsregementet bemanna och utbilda den svenska kontingenten.

Uppgiften att ansvara för en förbandsinsats är helt ny för förbandet.

Flera personer såg sin möjlighet att åka på sin första utlandsmission. Vi har träffat fyra av dem. Av säkerhetsskäl har Arméstaben beslutat att inte delge deras efternamn.

JOAKIM – CHEFEN

En av de personer som förbereder sig för avresa är Joakim. Till vardags tjänstgör han på FMTIS och under tiden i Somalia är hans uppgift att axla rollen som chef J1 i den multinationella staben och chef för den svenska kontingenten.

– MIN FRÄMSTA UPPGIFT som jag ser det, är å ena sidan att skapa förutsättningar för övriga svenskar att göra ett bra jobb och å andra sidan att bidra till att utveckla insatsen, berättar Joakim.

BESLUTET VÄXTE FRAM

BESLUTET ATT SÖKA befattningen växte fram för Joakim som tidigare deltagit i två utlandsmissioner.

– För mig framstod det relativt snart att det borde vara jag som leder etableringen av FMTIS första förbandsinsats. Av två skäl: jag är insatschef på FMTIS och dessutom har jag tjänstgjort i EUTM Somalia tidigare som kontingentschef och chef J7.

Joakim säger att förutsättningarna i landet, liksom alla insatsområden, kräver omfattande förberedelser, bland annat i form av en utbildningsvecka anordnad av Ledningsregementet, som fokuserade på uppträdande i riskmiljö och på mental hälsa.

VÄRRE FÖR ANHÖRIGA

PÅ DET PRIVATA PLANET har hans förberedelser handlat om att möjliggöra att vara hemifrån fram till nästa sommar. Vem som ser om huset? Var kan bilen förvaras? Det är den typen av praktiska frågor som har behövt lösas. Joakim har också

”Många gånger är det värre för de anhöriga än för dem som åker iväg.”

förberett sig genom att prata och ventilerat med anhöriga – Många gånger är det värre för de anhöriga än för dem som åker iväg. Det får man aldrig glömma och det är bland annat därför som anhörighetsinfo och -träffar är så viktiga. Men jag har ett väldigt gott stöd hemifrån, och det känns väldigt skönt, säger han.

Han betonar också vikten

av att ha rutin i kontakten med familjen och även andra anhöriga.

– Möjligheten att exempelvis skypa medför att jag kan delta på uppföljningsmöten med barnens skola och regelbundet se och prata med dem där hemma.

– Att kunna dela och delta i mina anhörigas vardag istället för att tvingas ”sitta på läktaren” är oerhört skönt. ◀

WIVECA – ÄNTLIGEN PÅ VÄG

Wiveca har jobbat länge i Försvarsmakten och nu har det blivit dags för hennes första utlandsinsats. I Somalia blir hennes uppgift att vara ställföreträdande chef för den svenska kontingenten och ställföreträdande chef J1 för den multinationella staben. Till vardags tjänstgör Wiveca på FMTIS som produktionssamordnare inom området Försvarets telenät. Tanken på utlandstjänstgöring har funnits hos henne under en längre tid.

– JAG HAR ALLTID velat det här och det som lockat mig är att komma till ett främmande land och få göra ett arbete tillsammans med andra nationer för en gemensam sak, säger hon.

FULLT STÖD

MEN SOM MED allt behöver tiden vara den rätta.

– Jag har fullt stöd och uppmuntran hemifrån. Min dotter är 19 år och studerar och min make ägnar sig åt en master parallellt med sitt arbete. Därför var det lättare att åka iväg ett helt år nu, säger hon.

Wiveca känner stor förväntan inför missionen och ser fram emot att komma på plats.

– Jag känner ingen direkt oro men är såklart mentalt förberedd på läget som råder där nere. Jag har funderat mycket över, och försökt förbereda mig på, hur situationen kommer vara i Mogadishu.

– Mycket fokus ligger just nu på själva resan med allt vad det innebär med packning, rådande pandemi och alla restriktioner som följer med det, berättar Wiveca.

FYSTRÄNAT

FÖRBEREDELSENA HAR VARIT många och Wiveca har genomgått flera olika utbildningar. Bland annat internationella utbildningar i FN:s regi, utöver obligatorisk utbildning inom Försvarsmakten. Dessutom har hon anpassat sin träning för att klara de fysiska tester och uppnå de krav som ställs på dem som ska delta i missionen.

Men de viktigaste förbere-

delserna har varit kopplade till hennes familj.

– Det är oerhört viktigt att förbereda närmaste familjen på vad jag ska göra. De behöver få en förståelse för varför jag vill åka och vad uppdraget går ut på, för att de ska vara lugna. Jag tror också att det är oerhört viktigt för den som ska åka iväg att skapa sig en rutin för hur kontakten med anhöriga hemma ska fungera, så att alla mår bra. ◀

HENRIK LUNDOVIST RÅDMARK/LEDSKOMM

”Jag känner ingen direkt oro men är såklart beredd på läget som råder där nere.”

TASHA – INGEN ORO FÖR EGEN DEL

Tasha arbetar till vardags som lärare i underrättelse på FM Undsäck. För henne var det självklart att söka tjänsten som tränare i insatsen EUTM Somalia.

– DET KÄNNES OERHÖRT roligt att jobba internationellt och få planera och genomföra utbildning med andra nationer. Vidare känns det extra roligt att få göra det under EU och få en inblick i hur en sådan orga-

nisation inriktar och hanterar ett mångkulturellt samarbete, säger hon.

FÖLJT UTVECKLINGEN

TASHAS FÖRBEREDELSE har skett på många plan, både professionella och personliga, och hon har precis som resten av gruppen deltagit i flera olika utbildningar som Försvarsmakten anordnat.

– All utbildning har varit bra, men det är svårt att veta om vi

har förberett oss på rätt sätt. Om vi borde ha fått mer utbildning, tänkt på fler scenarion eller helt enkelt förberett oss på ett annat sätt. Det får tiden utvisa, berättar Tasha.

Hennes personliga förberedelser har kretsat kring att följa utvecklingen i Somalia via media, och läsa rapporter från EU.

– Jag har försökt att mentalt förbereda mig på olika scenarion som kan uppstå. Bland annat genom att identifiera saker jag kan kontrollera, och sådant jag inte kan kontrollera. Tankarna svävar mellan hantering av kulturkrock och hur jag kan hantera säkerhetsläget, berättar hon.

ALLVARLIGT SÄKERHETSLÄGE

MEN SÄRSKILT OROAD över säkerhetsläget är hon inte för egen del.

– Säkerhetsläget i Somalia är såklart allvarligt. Det sker flera attacker i veckan och kräver därför många åtgärder för att bibehålla säkerheten. Jag känner mig trygg med de åtgärder som EUTM har vidtagit så jag är inte så orolig för hur det kommer påverka oss. Jag är desto oroligare för dem i Somalia som inte kan skydda sig mot eventuella attacker, säger hon.

Vad gäller förberedelser på det personliga planet kretsar Tashas tankar kring de oklarheter som råder kring möjligheterna att få leave på grund av covid-19.

– Det innebär att jag måste ställa in mig på att inte träffa nära och kära på sex månader vilket självklart känns främmande. Det är lång tid att vara borta och kommer kräva rutiner och närvaro vid telefonsamtal hem. ◀

JIMMY GROON/STRIDSFOTOAVD

”Jag är desto oroligare för dem i Somalia som inte kan skydda sig mot eventuella attacker.”

MARTIN – TAR MED MASKOT

Martin tjänstgör till vardags vid Militärregion väst som utbildningsofficer. I Somalia kommer han också att utbilda, hans uppdrag är att verka som tränare tillsammans med bland andra Tasha.

– MIN DIREKTA UPPGIFT är att förmedla kunskap till somaliska soldater och officerare. Jag kommer tillsammans med de andra att träna dem och förmedla grundläggande soldatkunskaper, samt utbilda i grundläggande strid och stridsteknik, berättar han.

UTVECKLANDE

ATT SÖKA SIG TILL missionen var självklart för Martin.

– Att tjänstgöra utomlands är att utvecklas. Det ska bli väldigt spännande att få möjlighet att arbeta med personer från andra länder, berättar Martin.

Utöver de yrkesmässiga förbättringarna har han fokuserat mycket på familjen inför avresan. Martin har två yngre barn och det har varit oerhört viktigt för Martin att livet för familjen ska fungera, även när han befinner sig hundratals mil hemifrån och inte kan vara en del i de dagliga rutinerna. Familjen har dessutom fått ställa in sig på att

JIMMY CROONA/STRIDSFOTOAVD

leaveresorna kan komma att ställas in på grund av rådande situation gällande covid-19.

FÖRBERETT BARNEN

FÖR ATT FÖRBEREDA barnen har familjen använt det material som Försvarsmakten har för familjer där en förälder åker iväg på insats.

– Min stora son har varit förstående och det första han sa var att ”pappa du har ju alltid velat se riktiga elefanter och lejon”. Han har inte förstått riktigt vad det är jag ska göra men jag har försökt förklara.

Tillsammans har de också

läst boken ”När jag lånar ut min mamma/pappa till landet osams” och arbetat med boken ”Insatsen går till”

– Den är lite som en scrapbook som man i familjen kan jobba i. Den skapar bland annat en gemensam kunskap om landet man ska till.

Med till Somalia följer en liten grön maskot, ett gosedjur som kan användas i kommunikationen med barnen.

– Min stora sons maskot kommer följa med honom till skolan så att också barnen i hans klass kan ställa frågor till mig genom maskoten, berättar Martin ◀

OM EUTM SOMALIA

»» Somalia är ett av världens fattigaste länder och har en nästan två decennier lång historia av inbördeskrig. Landet byggs nu upp igen och en naturlig del av detta är att skapa fred och säkerhet, att införa demokratiska processer, att bygga institutioner som upprätthåller

demokratiska värderingar och att se till att de mänskliga rättigheterna upprätthålls.

»» EUTM Somalias huvudsakliga uppgift är att bidra till kapacitetsbyggande inom försvars- och säkerhetsområdet på regeringsnivå, främst vid det somaliska försvarsm-

nisteriet och inom den somaliska försvarsmakten.

»» EUTM Somalia genomför bland annat utbildningar för den somaliska försvarsmakten.

»» Verksamheten bedrivs främst i Somalias huvudstad Mogadishu samt med stödande delar i Nairobi och Bryssel.

Styrkan är förlagd inom den internationella campen på Mogadishus flygplats.

»» I insatsen, som startade 2010, deltar sex EU-stater samt Serbien och Storbritannien, med cirka 180 officerare, soldater och civila. Sverige bidrar med nio personer.

HEMVÄRNET I SKYN

Under ett veckoslut i september rörde sig 14 små civila flygplan på himlen över Söderhamn. Det var hemvärnsflyget i mellersta militärregionen som genomförde sin största övning någonsin.

EN BLÅSIG TORS DAG i september samlades ett 40-tal personer på gamla F 15 i Söderhamn. Med 14 privata flygplan skulle samtliga flyggrupper tillhörande Mellersta militärregionen (MRM) delta i en omfattande funktionsövning, den största som någonsin genomförts.

– Flyggrupperna leds av MRM och används för transport och ytövervakning. Det var också detta vi testade, i ett mycket enkelt scenario, förklarar kapten Anders Gulle som hade lett planeringen av övningen.

När vinden möjnat en aning kunde samtliga 14 flygplan engageras. Något som snabbt stod klart var att omfattningen skapade en viss komplexitet ur ett ledningsperspektiv, och en av slutsatserna efter övningen var just detta: delar som rör ledningen behöver ”slipas på”, som Anders Gulle uttrycker det.

– Men på det stora hela gick övningen utan nämnvärd friktion. Den stora behållningen var att vi blev påmind om de möjligheter flyggrupperna innebär. Både för transport av trupp och materiel, och för omfattande underrättelseinhämtning. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/LedsKomm**

FOTO ANDERS LÖVSTRÖM

En av de viktigaste uppgifterna för hemvärnets flyggrupper är att inhämta underrättelser.

Med 14 flygplan var övningen i Söderhamn den största som genomförts av hemvärnsflyget i MR M.

Personal förbereder ett av momenten i den fyra dagar långa övningen.

LIVET SOM

Lars Jonsson och Karin Mårtensson trivs
med att arbeta och bo på olika orter.

PENDLARE

VARJE SÖNDAG ELLER MÅNDAG MORGN LÄMNAR UNGEFÄR 350 MÄN OCH KVINNOR I FÖRSVARSMAKTEN SINA HEM OCH FAMILJER FÖR ATT JOBBA PÅ ANNAN ORT. DE FLESTA ÅTERVÄNDER INTE FÖRRÄN PÅ FREDAGEN. DE KALLAS VECKOPENDLARE. HUR PÅVERKAS DE AV DET STÄNDIGA RESANDET? AV AVSTÅNDET TILL FAMILJ OCH VÄNNER? VI TRÄFFADE TVÅ VECKOPENDLARE – OCH BAD DEM ÄVEN FÖRA DAGBOK ÖVER EN VECKA I SIN ARBETSVARDAG. FÖLJ MED!

Text Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm

"FLEXIBILITET ÄR E

Hon trivs på jobbet, trots att det är över 70 mil hem till familjen. Karin Mårtensson är civilanställd och veckopendlar sedan i somras mellan Svedala i Skåne och Solna.

KARIN MÅRTENSSON gillar att vara på språng. Hon gillar att resa. Därför passar tjänsten på Militärhögskolan Karlberg i Solna bra för henne. Trots att hon bor i Svedala i Skåne. I veckorna bor hon i Stockholm, ofta måndag till torsdag.

Veckopendlingen är förhållandevis ny för henne. Hon bytte arbetsplats från P 7 till Militärhögskolan i mars i år, men på grund av coronapandemin kunde hon inte börja resa förrän i maj. Och då i begränsad omfattning.

– Jag var varannan vecka i Skåne och varannan vecka här i Solna, säger hon.

Karin sökte själv tjänsten på managementenheten – som bland annat innebär att hon driver utbildningsprojekt inom arbetsmiljö – och fick snarast argumentera för att släppas av hemmaförbandet. Veckopendlingen är alltså helt och hållet hennes eget val. Men hon påpekar tidigt i vårt samtal att det inte rör sig om något strikt schema.

– Flexibilitet är en grundförutsättning för att det här ska fungera för mig. Det händer att jag behöver jobba hemifrån Skåne av privata skäl, säger hon och påpekar samtidigt att flexibiliteten gäller åt båda håll. Om hon behövs i Solna

när hon egentligen är planerad för arbete i Skåne åker hon upp med kort varsel.

Karin har sambo och två barn hemma i Skåne. Men veckorna går fort och livet på arbetet i Solna och i lägenheten i Stockholm bjuder också på en särskild sorts lyx. Nämligen egentid. Samtidigt inser hon att veckopendlingen kan bli krävande på sikt.

– Men just nu trivs jag väldigt bra.

UR KARINS RESEDAGBOK:

Mån 06.33.

MÅNDAG 05.15 Klockan ringer. Jag är inte mycket för tidiga måndagsmornar och går på automatik – förberedelser är allt i detta läge! Min fantastiske sambo har gjort lite frukost som jag tacksamt slänger ner i ryggsäcken.

MÅNDAG 06.00 I bilen på väg till

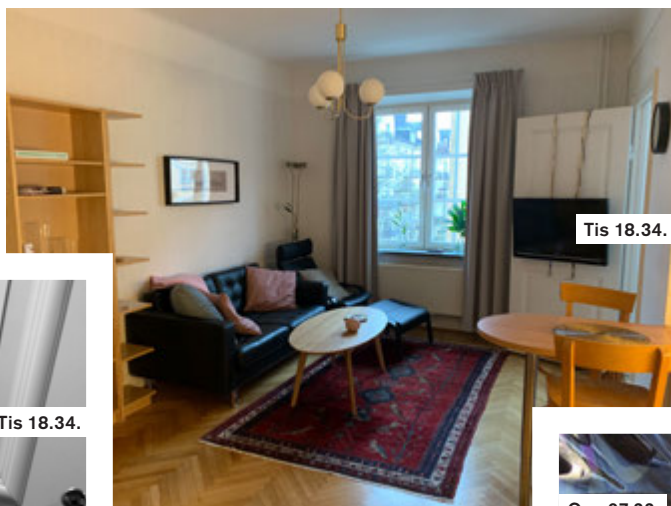
flygplatsen dricker jag te. Det är kyligt, hösten gör sig påmind. Dimman ligger tät över den skånska landsvägen och påminner mig åter om att det är väldigt tidigt. Jag gillar dock att köra egen bil till flygplatsen. Det minskar morgonstressen, att kunna styra de få minuterna själv.

På planet funderar jag över dagen och den kommande veckan. Just det här blir en lång arbetsvecka, måndag till fredag. Men det funkar bra tack vare att andra veckor är kortare med växelvis arbete hemifrån. Det planerar jag löpande utifrån vilken verksamhet

som bedrivs, samt vad som händer på hemmaplan. Flexibilitet är en förutsättning för att få till ett fungerande pendlingsliv för mig.

Jag minns treåringens gosiga kram i söndags. "Mamma jag saknar dig". Jag vet inte exakt när han menar, eller ens om han vet själv. "Jag vill vara dig ditt hus." Vi ses

N FÖRUTSÄTTNING"

Tis 18.34.

snart igen försäkrar jag. "Mamma Stockholm" upprepar han. Älskade goa unge.

Många har frågat mig just hur det funkade med barnen och att veckopendla. Jag förklarar att deras

pappa har dem i veckorna, och jag på helger samt när jag jobbar hemifrån. I realiteten blir det ungefär 50 procent. Så för dem blir det ingen skillnad än om jag hade bott hemma, just eftersom vi är separerade.

Jag tänker på alla mina manliga kollegor (som det oftast är) som genom åren varit iväg på insats, kommenderingar, utbildningar eller instruktörsförstärkningar, och

veckopendlat ifrån sina barn. "Brukar du ställa samma omtänksamma fråga till dem?"

Många skrattar lite vid den frågan. Men de flesta tänker nog efter. Varför är det annorlunda om jag som kvinna är ifrån mina barn, än om en man är det?

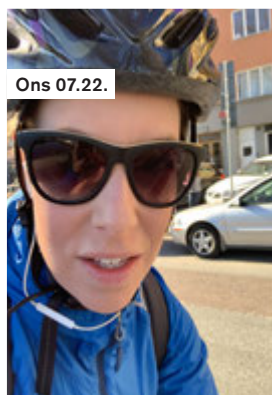
MÅNDAG 18.25 Väl hemma i lägenheten infinner sig ett lugn. Det är ett andra hem och jag trivs! Jag älskar den egentid som pendlingen ger. Det är faktiskt en lyx som de flesta småbarnsföräldrar inte kan unna sig. Och det hade

inte varit möjligt om det inte fanns någon där hemma som tog hand om barnen under tiden. Jag lagar lite mat och funderar över livets stora frågor. Slökollar på tv - något jag aldrig annars hinner. Plötsligt är klockan mer än läggdags.

TISDAG 18.34 Ibland kan det kännas märkligt och lite tomt att komma hem till lägenheten. Dagarna går i ett och när det plötsligt står stilla - och man har flera timmar utan innehåll - så är det som

att hjärnan blir chockad. Tankar och processer hinner komma ifatt.

Jag sätter mig i soffan och funderar lite, försöker varva ner. Jag är trött och samtidigt rastlös.

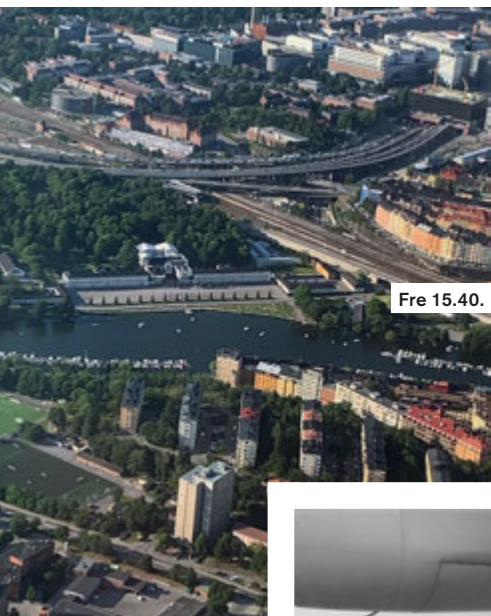

Ons 07.22.

Ons 17.55.

”Väl hemma i lägenheten infinner sig ett lugn. Det är ett andra hem och jag trivs! Jag älskar den egentid som pendlingen ger.”

Fre 15.40.

Vad ska jag göra av all tid jag har ikväll? Jag hade först planerat att träffa en väninna och kaka på stan, men hon blev tvungen att ställa in med kort varsel. Det gjorde mig inget just då, för jag kände mig ändå ganska trött och van som jag är att alltid maxa mitt schema, gör lite luft ingen skada.

Många undrar över själva resandet. Och det är klart att det tar vardagens logistik till nya nivåer men i grunden älskar jag att resa! Kanske är det det som gör att jag "står ut"? Känslan av att vara på väg har alltid varit en stor del av min identitet. Motsatsen, att stagnera eller stå still är min största rädsla. För mig är det också

drivkraften att utmanas och kunna fortsätta att utvecklas som driver mig, och det var det som fick mig att hoppa på denna möjlighet.

ONSDAG 07.15 Jag cyklar till jobbet – förbi Stockholms ständiga men för tillfället synnerligen röriga träffpunkt Slussen – genom denna underbart vackra stad! Jag njuter och känner mig lyckligt lottad.

I dag väntar jobb med en kollega med Gender coach-programmet, och en

eftermiddag med revidering av en kursplan genom samverkan med en kollega på FM HRC.

Slås av att det är rörigt att ställa om hjärnan mellan flera olika projekt – samtidigt som jag älskar det! Variationen gör det levande och aldrig tråkigt.

Jag pratar ofta om ställtid som en del av arbetstiden när jag själv utbildar i arbetsmiljö. Påminns igen om att verklighetens tid i realiteten blir mindre än på pappret. Är glad över att jag vet och förstår att detta blir en negativ faktor, men slås samtidigt av att vi – inom Försvarsmakten – tenderar att alltid maximera schemat utan utrymme för daglig återhämtning, omställning och förflyttning. Jag funderar på om detta är ett Försvarsmaktsproblem eller ett samhällsproblem.

FRE 16.25.

ONSDAG 17.55 Avslutar dagen med en härlig cykeltur längs Kungsholmsstrand till min lilla lägenhet på Söder. Landar in trött, nöjd och svettig. Rullar ut yogamattan och kör ett lugnt stretchpass.

FREDAG 15.30 När veckan är slut och jag lyfter från Bromma ser jag att träden börjar skifta färg till orange, gult och rött. Jag älskar hösten. Färgerna, friskheten i luften, att få klä sig i flera lager, gärna i trivsamma och snygga kläder, men utan att svettas ihjäl.

I luften över vår vackra huvudstad ser jag ner på Militärhögskolan Karlberg, den fina parken och de prydligt klippta avenbokarna längs med gårdsplanen framför slottet. Wow! Är det verkligen min arbetsplats? Jag känner tacksamhet och lutar mig sedan tillbaka och slumrar en stund. Det serveras ju ändå inget kaffe på grund av corona.

Tiden i Stockholm går alltid fort, och det finns alltid massa mer att göra. Men nu ska jag hem och helhjärtat fokusera på min fina familj, mitt hem och att bara vara.

FREDAG 17.33 Det långtar i kroppen när jag kör från flygplatsen den lilla biten hem. När jag väl kommer hem har min sambo handlat, hämtat mina barn, och står i färd med att laga mat. Vilken lyx! Jag känner mig tacksam och lyckligt lottad som har ett kärleksfullt hem att komma till. Jag hinner också reflektera med tacksamhet över att jag fått denna möjlighet, att få göra ett jobb som är uppskattat och där min kompetens efterfrågas.

- Hej mamma! 7-åringen lyfter (knapp) blicken från iPaden.

3-åringen kikar fram med sitt stora leende och rusar sedan ut i hallen och kastar sig runt min hals. Nu är det helg.

¶¶ Tiden i Stockholm går alltid fort och det finns alltid en massa mer att göra. Men nu ska jag hem och helhjärtat fokusera på min familj. ¶¶

91 MIL TILL JOBBET

Det är långt mellan Enköping och Boden. Och det är långt mellan söndag och fredag. Men tiden går fort, säger Lars Jonsson som bor i Boden. Och jobbar på Arméstaben i Enköping.

– NÄR FLYGET GÅR på söndag kväll känns det alltid lite kämpigt. Samtidigt vet jag att veckan kommer att gå fort och

i alla fall du och din partner, vara överens och så gott det går förstå vad pendlingen kommer att innebära.

Inför varje nytt jobb som innebär pendling har Lars och hans fru diskuterat vad en ny period som veckopendlare skulle föra med sig. Han påpekar att även om det blir en del logistiska utmaningar, och påverkar det sociala livet och

inte har särskilt mycket tid på kvällarna. Genom att jobba lite längre dagar kan han jobba in ett par dagar i månaden, och kan då åka hem till Boden på torsdagskvällar varannan vecka.

– Men mina söner bor i närheten så dem försöker jag träffa ett par gånger i månaden. Jag och tre andra veckopendlare har köpt en bil tillsammans, just för att vi ska kunna utnyttja kvällarna lite mer.

”För att det ska fungera för min del behöver jag se vad jag får också. Nya erfarenheter, ökad kompetens och att få träffa nya medarbetare.”

att jag snart sitter på flyget tillbaka – särskilt när jag har möjlighet att åka hem torsdagskvällar.

Han torde vara en av Försvarsmaktens mest erfarna veckopendlare. Hela hans yrkesliv har i olika grad inneburit bortavaro från hemmet. Alla skolor man går på i början av karriären, senare kurser och så tjänster av olika slag, konstaterar Lars.

Jobbet i Enköping har han haft sedan januari förra året. Dessförinnan hade han haft jobb hemma i Boden i 4,5 år. Och även om man personalplaneras, som det heter, centralt upplever Lars inte att han tvingats iväg mot sin vilja. Det har alltid varit hans eget beslut. Eller rättare hans och hans frus gemensamma beslut.

– Att vara borta så mycket i veckorna skapar ju en del utmaningar i vardagen. Särskilt om man har mindre barn. Därför måste familjen, eller

livet med familjen, finns det förstås fördelar.

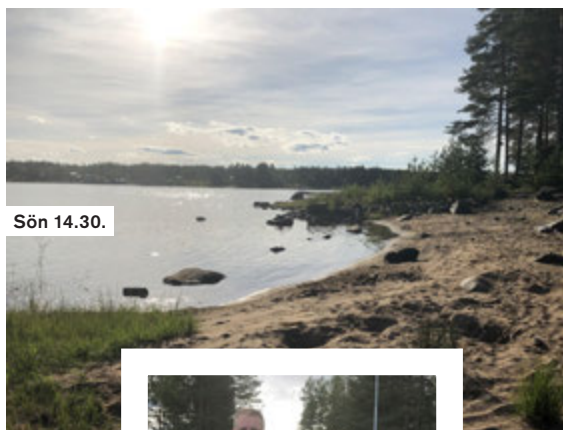
– Annars vore det inte hållbart, tror jag. Om man åkte bara för att arbetsgivaren beordrade det. För att det ska fungera för min del behöver jag se vad jag får också. Nya erfarenheter, ökad kompetens och kunskap och inte minst en chans att träffa nya medarbetare – en värdefull utveckling som jag har nytta av både yrkesmässigt och privat, helt enkelt.

Det är det man får tänka på om man skulle få för sig att räkna ihop all tid som man ägnat åt resande, och åt att vänta på taxibilar och flygavgångar, kommenterar han.

Tiden på arbetsorten då, som inte är jobb? Lars säger att han

UR LARS RESEDAGBOK:

SÖNDAG 14.30 Dags igen att lämna hustrun och jucken för avfärd till jobbet på arméstaben i

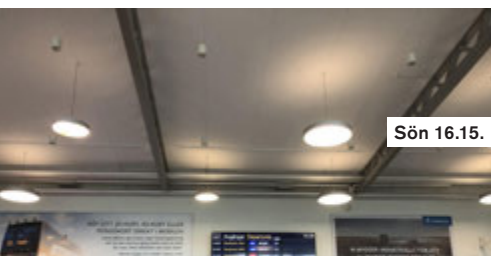

Sön 14.30.

Sön 15.45.

JOBBVARDAG

Sön 16.15.

Sön 17.55.

Enköping. Denna gång känns det lite extra motigt. Dels för att jag haft några extra lediga dagar i Norrbotten, men framförallt för att vädret visar sig från sin absolut bästa sida och bjuder på en fantastisk sensomarmdag i fritidshuset.

Normalt startar mitt veckopendlande från hemmabasen Boden, ungefär 45 km från Luleå Airport, men under sommarhalvåret åker jag oftast från fritidshuset vid Bottniska viken vilket ger en resa till flygplatsen på ungefär sju mil.

Corona-pandemin påverkade såklart även oss långväga veckopendlare genom stora begränsningar i transfertransporter (flygtaxi, flygbuss) och med endast en flygavgång per dygn. Ett faktum som fortfarande råder till stor del men med något mindre störningar. Begränsningarna har inneburit att vi åtta norrbottningar från I 19 och A 9 som tjänstgör på arméstaben fått samordna oss och vara innovativa med bland annat samåkning i privata bilar till och från Luleå

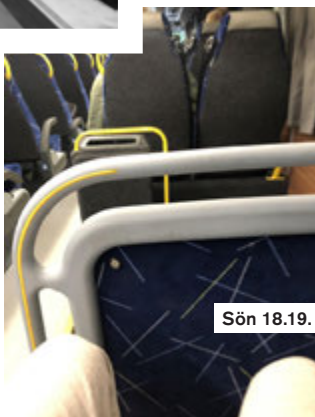
flygplats.

Eftersom jag inte åker från Boden denna söndag skjutsar min hustru mig till flygplatsen.

SÖNDAG 15.45 Utanför flygplatsen hinner jag snabbt ta ett snabbt farväl av hustrun och hunden.

Denna dag har jag även ett tidigare flyg än normalt – redan kl 16.30.

Givet pandemins implikationer och att flygbuss Arlanda-Enköping inte kör några direkt-

Sön 18.19.

turer är jag hänvisad till pendeltåg till Uppsala, och därefter byte till buss till Enköping, en omväg som tyvärr ökar restiden med cirka 45 minuter per resa.

SÖNDAG 18.10 Som veckopendlare reser man nästan alltid med lätt packning i form av en rygsäck med hygienartiklar, kanske något nyinköpt klädesplagg

samt en matlåda med rester från helgen. Inte mycket mer.

SÖNDAG 20:15 Väl framme i pendlingslägenheten, som MHS-stiftelse tillhandahåller, vidtar normal "söndagsrutin" det vill säga inköp av matvaror eller bara basala förberedelser för kommande arbetsvecka. Söndagskvällen avslutas normalt med de sena nyheterna på tv.

MÅNDAG 06.45. En normal arbetsvecka startar precis som de flesta andra dagar för mig: morgonnyheter på nätet och tv, morgonbestyr samt frukost. Därefter

Mån 06.45.

sätter jag mig på den för arbetet i Enköping införskaffade cykeln. Den dagliga cykelturen till/från arbetet på arméstaben är både uppfriskande – särskilt vintertid – och säkerställer åtminstone en liten möjlighet till friskvård ifall inte den veckovisa, obligatoriska träningen på arbetstid räcker till.

MÅNDAG 07.00 Själva arbetet vid arméstaben för mig som veckopendlare skiljer sig inte nämnvärt jämfört de som bor på arbetsorten eller de som dagpendlar. Den stora skillnaden är att veckopendlaren "äger" mer av sin arbetstid före och efter ordinarie kontorstid, eftersom det inte finns någon

” Den stora skillnaden är att veckopendlare äger mer av sin arbetstid före och efter ordinarie kontorstid.”

Mån 18.42.

Mån 07.00.

hemmafront som väntar på mig.

Att kunna jobba lite längre än normalarbetstidsmättet 8 timmar möjliggör

därför att kunna arbeta in någon fredag till att lösa ärenden på hemmaorten (exempelvis bankbesök, bilbesiktning) eller för att kunna få lite längre kvalitetstid med min hustru.

MÅNDAG 17.42. Arbetsveckans första dag är i regel även den stora inköpsdagen när förplågnad ska inhandlas för att täcka veckans behov av förtäring, samt även tillagning av matlådor.

Tis 11.45.

TISDAG 11.45 I regel äter jag frukost och kvällsmål hemma i pendlingslägenheten. Luncherna varierar mellan matlådor som värms upp i arméstabens gemensamma pentry eller lunch i personalmatsal. Ibland åker några kollegor och jag ut på stan och äter.

KVÄLL I LÄGENHETEN

Övriga bestyr som jag som veckopendlare behöver hantera är att varannan vecka utföra klädvård genom tvätt, strykning och mangling av både arbets- och civila kläder. Det sker i den gemensamma tvättstugan som finns här i lägenhetshuset.

Tis 18.45.

DELAD BIL GER RÖRLIGHET

I vintras införskaffade jag tillsammans med några andra veckopendlare en bil. Den ingår i en bilpool och är ett utmärkt hjälpmedel för att öka rörligheten på kvällar till idrotts- och kulturaktiviteter, för transporter av större inköp eller helt sonika när familjemedlemmar besöker veckopendlaren på en helg. I mitt fall passar delägarskapet i bilen extra bra eftersom bägge mina söner studerar inom bilavstånd från Enköping.

TORSDAG 16.30 – HEMFÄRD

Arbetsveckan avslutas genom omvänd procedur: avsluta arbetet på kontoret, byte till civila kläder i lägen-

Ons 19.12.

heten, buss till Uppsala, pendeltåg till Arlanda, flyg till Luleå, och hämtning av hustru eller samåkning med kollega. Åter vid hemma-basen för återhämtning. Åtterresan tar lika lång tid som utresan, cirka 5,5 timmar, men känns av någon anledning alltid längre i tid...

VECKOPENDLING I FÖRSVARSMAKTEN

Hur många? Cirka 350, antalet har ökat något på senare år.

Varför så vanligt? Försvarsmakten har behov av att bemanna befattningar inom hela landet.

Vilka kan få stöd? Arbetsgivaren kan fatta beslut om veckopendling för

samtliga anställda som byter tjänsteställe och arbetsort, då det inte vore rimligt att resa dagligen. Försvarsmakten kan inte fatta beslut om veckopendling vid nyanställningar.

Vilket stöd får man? Utöver kostnader för boende

och resor utgår en ersättning om 4 800 kronor per månad. Försvarsmakten kan ordna boende, bostad går att få via MHS Bostäder på många orter.

På vilka andra sätt kan veckopendlare få hjälp? Ett alternativ till veckopendling är att

den anställde flyttar, med familj, till den nya arbetsorten. I dessa fall kan arbetsgivaren fatta beslut om flyttersättning. Det innefattar bland annat ersättning för transport av bohag, och ersättning för dubbla hyror och även besöksresor.

Försvarsmakten har blivit allt duktigare på att synas i sociala medier, men det kräver också att någon säkerställer att de regler som myndigheten satt upp följs. Det är där moderatorerna kommer in. De ser till att målgruppen förstår att Försvarsmakten tar värdegrunden på allvar.

”VÅRT JOBB ÄR att bygga förtroende för myndigheten, svara på frågor från allmänheten och se till att kommentarsfältet inte innehåller sexism, rasism eller personliga påhopp, säger Pontus Kandelin.

Pontus och hans kollega Mattias Bogaeus är två av moderatorerna på Försvarsmaktens HR-centrum, som bland annat ansvarar för moderering av inlägg som görs i myndighetens sociala mediekkanaler, som

Facebook, Instagram, LinkedIn och Youtube.

– Våra sociala medier ska vara en trygg plats för våra besökare, platser där vi också kan sprida kunskap om Försvarsmaktens verksamhet och peka på valmöjligheterna för ett jobb i myndigheten eller för grundutbildningen, säger Mattias Bogaeus.

ARBETAR I SKIFT

SOM MEST HAR moderatorerna att göra när Försvarsmakten har stora kampanjer, eller vid aktiviteter i samband med exempelvis Pride och internationella kvinnodagen. Då tar man höjd för detta och schemalägger arbetstiden i skift.

– Då är det två personer som modererar på dagtid, två andra på kvällen och ytterligare några på helgen, säger Mattias Bogaeus.

De är numera tillräckligt

erfarna på HR-centrum för att inse att om man förväntar sig uppmärksamhet för ett inlägg, då lägger man inte ut det på en fredag utan hellre en tisdag för att ha tid att moderera och svara på frågor.

– Men man kan aldrig riktigt vara säker på vilka inlägg som väcker uppmärksamhet, och ibland kan till synes oskyldiga kommentarer få saker och ting att spåra ur fullständigt, säger Pontus Kandelin.

Försvarsmakten har förvisso regler och riktlinjer för sina sociala medier men ofta är det moderatorernas magkänsla och erfarenhet som får styra.

– Ibland kan det vara svårt att dra gränsen mellan censur och yttrandefrihet, men då får man ta råd och stöd hos sina kollegor, där finns det mycket kunskap att dra nytta av, säger Mattias Bogaeus.

De båda moderatorerna kon-

Pontus använder gärna datorn som arbetsredskap för att inte bli trött i ögonen, medan Mattias hellre använder mobilen för han tycker det blir enklare att följa trådarna.

Ett inlägg under Pridekampanjen fick över 922 kommentarer. Det är med andra ord mycket att hålla reda på, så att det inte spårar ur.

Det är viktigt att moderatorerna syns och svarar på frågor från allmänheten, framför allt om det finns en risk att felaktiga påståenden sprids.

VÄKTA

staterar att det oftast är sådant som bryter mot den traditionella bilden av Forsvarsmakten som skapar storm i sociala medier och Forsvarsmaktens senaste kampanjer har delvis handlat om att bryta stereotyperna.

MÅNGA VISAR UPPSKATTNING

ALLA KOMMENTARER SOM bryter mot reglerna tas rätt och slätt bort, personliga påhopp likaså. Då gör man skärmdumpar på sidorna så att det vid behov ska gå att följa upp.

– Om vi märker att någon som gjort olämpliga kommentarer eller bryter mot värdegrunden har någon anknytning till Forsvarsmakten, då tar vi det vidare till respektive organisationsenhet, så får de följa upp den personen, säger Pontus Kandelin.

Arbetet de nu konsekvent utfört under några år börjar ge effekt, det visade sig till exempel

under den senaste Prideveckan.

– Då var det många som i kommentarsfälten faktiskt uttryckte sin uppskattning över att vi modererade och dessutom själva hjälpte till att bemöta kommentarer, säger Mattias Bogaeus.

Avslutningsvis kommer de båda med några tips till de ute på förbanden med egna kanaler på sociala medier.

– Se till att vara förberedda och avsätt tid för att vara närvarande i det som händer efter ni publicerat något. Det är viktigt att vara ute tidigt och bemöta kommentarer och besvara frågor. Var saklig men blanda gärna in lite humor. ◀

Text **Johan Lundgren/LedsKomm**

Foto **Henrik Lundqvist Rådmark/LedsKomm**

FÖRSVARSMAKTEN OCH SOCIALA MEDIER

» Ledningsstabens kommunikationsavdelning ansvarar för Forsvarsmaktens närvaro i sociala medier och utformar regler för konton och riktlinjer för kommunikation.

» Den 24 september 2008 skapades Forsvarsmaktens

YouTube-kanal, myndighetens första kanal i sociala medier.

» Den 2 juni 2010 publicerade Forsvarsmakten sitt första inlägg på Facebook.

» Rekrytering blev tidigt ett fokusområde och Forsvarsmaktens HR-centrum fick därför uppgiften att ta

hand om det dagliga arbetet med att moderera och publicera innehåll på uppdrag av LedsKomm.

» Forsvarsmakten.se/socialamedier listar alla officiella konton samt regler för inlägg och kommentarer.

SKJUTGLÄDJE PER AUTOMATIK

**I över trettiofem år har
automatkarbinen AK5 tjänat
svenska soldater. Fast den har
ändrat skepnad genom åren.**

Text Johan Lundgren/LedsKomm

JIMMY CROONA/STRIDSFOTOAVD

700 SKOTT I MINUTEN

Kaliber: 5,56 mm.

Eldhastighet: 650–700 skott/min.

Utgångshastighet: AK5A/B: 930 m/s |

AK5C: 850 m/s | AKS5D: 775 m/s.

Effektiv räckvidd: 400 meter.

Maximal räckvidd: 3 000 meter.

Vikt: 4,5 kg (AK5D).

Längd: 740–800 mm (AK5D).

FÖRSVENSKAD BELGARE

Under 70-talet sökte Försvarsmakten en efterträdare till automatkarbinen AK4. Många olika fabrikat testades och valet föll på den belgiska automatkarbinen FNC. Den behövde dock modifieras för att bättre passa svenska förhållanden. Bland annat fick den en större varbygel så att man kan skjuta med handskar på. Och en modifierad gasregulator gjorde vapnet mer tillförlitligt under kalla och smutsiga förhållanden.

UPPDATERAD MED RÖDPUNKTSSIKTE

AK5 var delvis byggd i aluminium och vägde

cirka 4,5 kilo – nästa ett helt kilo lättare än föregångaren AK4. Två versioner togs fram – AK5 och AK5B – och licenstillverkades i Sverige, först av FFV Ordnance AB som senare övertogs av Saab Bofors.

I början på 2000-talet moderniserades AK5:an genom ett 20-tal förändringar. Vapnet fick bland annat kortare pipa, vilket minskade vikten och förbättrade tyngdpunkten. Den fick även justerbart axelstöd och sistaskott-spärr som hakar fast mekanismen när den sista patronen avfyrats. De fasta riktmedlen kompletterades med fästskena och rödpunktsikte. Dessutom fick man möjlighet att fästa tillbehör som vapenlampa och laserpekare.

KAN SKJUTA GRANATER

De versioner som används idag är AK5C och den tio centimeter kortare versionen AK5D. De löstagbara magasinerna rymmer 30 patroner och laddas med 5,56 mm-ammunition med stålkärna, spårlyspatroner eller IR-spårlyus som bara kan ses i bildförstärkare, inte av blotta ögat. Det finns också pansarbrytande ammunition och så kallad lösplugg. Vapnet kan också förses med en 40 millimeters granattillsats.

För att kunna öva mer fältmässigt anlades fyra övningsplatser. Ett robotkompani från F 13 genomförde den sista övningen våren 1977 och har grupperat på en övningsplats norr om Västervik. Bortom roboten står den maskerade belysningsradarn.

Text **Per Iko/Försvarsmakten**

SPÅR AV EN BLODHUND

Det här är historien om ett av Sveriges hemligaste och mest kortlivade vapensystem: luftvärnsrobotsystem 68.

DET ÄR INTE alls osannolikt att svampblockare som går längs en igenvuxen körväg mitt i skogen upptäcker en stor betongplatta i marken. En platta som mäter omkring 12,5 gånger 16 meter och där det finns fyra tallriksstora metallplattor med bultar; det ser ut som ett fäste till något, oklart till vad. Än mer förbryllande blir det när ytterligare tre likadana betongplattor uppdagas i närheten.

Detta är spår efter ett av det kalla krigets mest hemliga och exklusiva vapensystem – som fick en kort livslängd i Sverige.

KOMPLEMENT TILL DRAKEN

FÖRSVARSBESLUTET 1958 hade kommit fram till att jaktflyget behövde kompletteras med luftvärnsrobotar. Den första versionen av Draken (J35A) skulle ha en begränsad verkan mot snabba mål över 15 000 meter. Två amerikanska robotsystem (Hawk och Bomarc) och ett brittiskt (Bloodhound) studerades.

Under hösten 1958 beslutades om anskaffning av ett gemensamt försökssystem

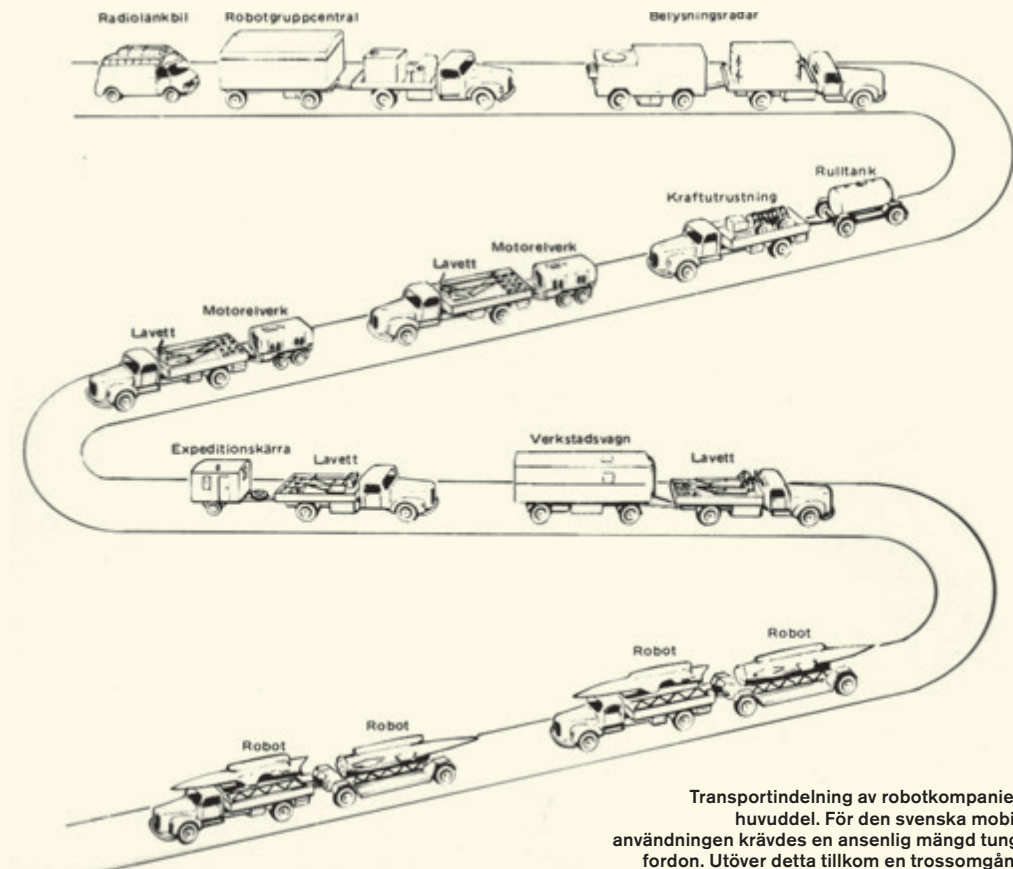
för armén och flygvapnet.

Under benämningen robot 365 inköptes Bloodhound MkI som grupperades med en dubbel eldenhet vid Lv3 i Norrtälje medan viss stridsledningsutrustning var placerad vid F2 i Hägernäs.

Studierna och försöken ledde till att armén i november 1960 beställde Hawk avsedd för låghöjdstäckning. Systemet tillfördes Lv4 i Malmö under namnet robot 67.

Flygvapnet bemyndigades i juni 1961 att beställa materiel för sex divisioner med vardera två luftvärnsrobotkompanier. Valet föll på Bloodhound MkII som blev luftvärnsrobotsystem 68. Samtidigt beslutades om att utveckla försöksverksamheten med robot 365.

I varje kompani fanns fyra lavetter och totalt beställdes 116 robotar. Krigsförbanden blev organiserade vid F8 i Barkarby (två divisioner), F13 i Norrköping, F12 i Kalmar, F17 i Ronneby och F10 i Ängelholm (en division vardera). Den 12 maj 1965 visades det första krigsförbandet upp vid F8, Svea flygflottilj i Barkarby. ➤

Transportindeling av robotkompaniets huvuddel. För den svenska mobila användningen krävdes en anseelig mängd tunga fordon. Utöver detta tillkom en trossomgång.

Det var ett i högsta grad iögonfallande kompani. Varje robot var nästan 8,5 meter lång och vägde 2385 kg. I kompaniet ingick även belysningsradar, robotgruppcentral, radiolänk, kraftutrustning, elverk, verk-

kände av målets fart, höjd och kurs och styrde efter avfyrning enligt syftbäringsprincipen mot en framförpunkt där målet och roboten skulle mötas.

Men i Sverige skulle robotkompaniet vara en mobil kom-

robotplattor och en vägslinga med hårdgjorda ytor för uppställning av den övriga utrustningen, liksom fundament för simulator- och radiolänkmast. Slingans utformning skiljde sig från plats till plats.

77 Ursprungligen var Bloodhound ett stationärt system som i hemlandet Storbritannien användes för att skydda flygbaser. 77

stadskärra, drivmedelssläp och tross. Totalt handlade det om omkring tjugo fordon.

Ursprungligen var Bloodhound ett stationärt system som i hemlandet Storbritannien användes för att skydda flygbaser. Robotens målsökare

ponent i luftförsvaret. Mellan 1967 och 1972 byggdes för varje kompani två till tre alternativa och kvalificerat hemliga krigsgrupperingsplatser ute i terrängen, från södra Skåne till norra Uppland. Vid varje plats fanns fyra rektangulära

FICK INTE RÖJAS

Vid krigsgrupperingsplatserna övades det aldrig. Inte heller fanns några skyltar som kunde indikera någon militär verksamhet. Besök på platsen gjordes alltid i civila kläder. Markägaren hade ett telefonnummer att ringa om något misstänkt upptäcktes men visste knappast vad det handlade om. Grupperingsplatserna fick absolut inte röjas.

I STRIL 60-systemet leddes

ÖVERST: En robot avfyras från Robotförsöksplats Norrland (RFN) i Vidsel 1970.

NEDAN VÄNSTER: Vid leveransen var alla robotar vitmålade. Efter hand utvecklades en grön färg som tålde temperaturerna vid Mach 3. NEDAN HÖGER: Femtio år senare har mossan inte helt täckt lavettfästena.

BILDER: ARBOGA ROBOTMUSEUM

robotkompaniernas strid av en luftförsvarscentral men de skulle också kunna verka autonomt. Skarpa skjutningar gjordes på Vidsel dit förbandet tog sig på egna hjul. Den första roboten sköts iväg den 19 maj 1968 av ett kompani från F 8.

Men systemet blev kortlivat. Redan under andra halvan av 1960-talet konstaterades att ett jaktsystem var mer flexibelt än ett robotsystem. Av detta skäl föreslogs inte någon efterföljare till robot 68, utan systemet skulle fasas ut under 1970-talet. Ekonomiska motiv talade också mot att samtidigt ta den kommande JA 37 Viggen i bruk och ha kvar luftvärnsrobot 68. Från militärt håll förordades därför

en avveckling under 1973.

SYSTEMET UTGICK 1978

REGERINGEN BESTÄMDE anorlunda. De ursprungliga sex robotdivisionerna blev 1974 två robotbataljoner vid F 13

såldes till Storbritannien och Schweiz. Krigsgrupperingsplatserna lämnades att växa igen. Först 1984 upphörde de att vara hemliga.

På sensommaren 2018 tillät regeringen Försvarsmakten att

77 Men systemet blev kortlivat. Redan under andra halvan av 1960-talet konstaterades att ett jaktsystem var mer flexibelt. 77

och F 17. Successivt minskade antalet kompanier och vid halvårsskiftet 1978 utgick luftvärnsrobotsystem 68 helt ur krigsorganisationen. Den sista robotskjutningen hade genomförts den 9 oktober 1975. Ett sextiotal robotar

köpa in det amerikanska systemet Patriot. Som luftvärnssystem 103 kommer det inte bara att ersätta robot 97 (Hawk), utan även kunna hantera de hot robot 68 införskaffades mot på 1960-talet, högtflygande och snabba mål. ◀

ATT NÅ HELA VÄGEN

Vasaloppet, Vätternrundan, Vansbrosimningen och Lidingöloppet. Genomför du dem ett och samma år har du gjort en så kallad svensk klassiker. Ola Carell, idrotts-officer vid Luftstridsskolan i Uppsala, genomförde dem under ett dygn.

OLA CARELL SLÅR sig ner framför skrivbordet i det lilla kontoret i källaren till idrottshallen på Uppsala garnison. Drygt två veckor har nu gått sedan det där intensiva dygnet var över.

– Dagen efter hade jag ont överallt i hela kroppen. Men tre

dagar senare var det bara lite träningsvärk som hängde kvar. Nu är det inga problem alls, säger han och håller upp en kopp kaffe.

Det hela började i vintras med att hans vän Olle Widgren kläckte idén om att genomföra den svenska klassikern under 24 timmar. Ola, som vid två tillfällen tidigare genomfört en ”vanlig” klassiker och dessutom har den 38:e snabbaste registrerade tiden, nappade på utmaningen.

– Och när våren blev som den blev så ställdes ju alla tävlingar in och eftersom jag har två små barn hemma så är även tid en

bristvara, säger han.

LÅNGA STAKPASS

UNDER VÅREN TOG idén om genomförandet form och efter att de tillsammans rekognoscerat en lämplig rutt spikades planen. Klockan 12.00 den sjunde augusti skulle de hoppa ner i vattnet i Vansbro och påbörja Vansbrosimningen. Därefter skulle de åka rullskidor i nio mil till Borlänge (Vasaloppet) för att sedan cykla 30 mil via Falun vidare mot Lidingö (Vätternrundan). Slutligen skulle de avsluta med tre mil löpning (Lidingöloppet).

Ola fortsatte att cykla och

Ola och Olle redo för cykeletappen som pågick under dygnets mörka timmar.

Skidorna var det jobbigaste momentet på grund av den stekande solen.

”Förlita dig inte på motivation, bestäm dig för vad du vill genomföra och gör det bara. Men stirra dig inte blind på siffror och procent.”

att löpträna som vanligt, men han lade även in några längre pass med stakmaskinen. Målet var att försöka träna längre pass, helst över 4 timmar för att förbereda kroppen inför prövningen. Men livspusslet kom ibland i vägen och oftare än vad han tänkt fick det bli stenhårda intervaller som komplement.

– Ska jag vara ärlig så underkattade jag utmaningen något. Jag trodde inte att det skulle vara så jobbigt som det var, säger han.

Den största fienden var solen och värmen som under dagen nådde så högt som 30 grader. Och allra värst var det på rullskidorna på väg till Borlänge.

– Solen gassade och den enda skugga jag såg var min egen. Då var det som jobbigast. Jag blev även illamående och hade svårt att få i mig näring under det passet, säger han.

Du funderade aldrig på att bryta?

– Nej, riktigt så långt gick det

aldrig. Jag hade ju planerat det här länge och vi hade dessutom fixat barnvakt. Så det fanns inte på kartan, säger han med ett leende.

VÄJDE FÖR GNAGARE

OCH DE TUFFA perioderna på skidorna till trots så fortsatte de mil efter mil. De cyklade genom sommarnatten, väjde för gnagare och vilt, för att sedan nå fram till Lidingö och den avslutande etappen.

Efter 23 timmar var de i mål.

Hur höll du motivationen uppe under dygnet?

– Även om det gick lite långsamt vissa perioder så tänkte jag att varje steg framåt var ett steg närmare målet. Det kändes hela tiden som att vi rörde oss framåt vilket gav extra energi. Sen tycker jag det är kul att utmana mig själv fysiskt, det är något väldigt tillfredsställande i det, säger han och minns den härliga känslan när han med ömma fötter tog ett svalskande bad på Lidingö innan han somnade i bilen på väg hem. ◀

Text & Foto **Kristoffer Olofsson/ Försvarsmakten**

OLA: SÅ NÄR DU MÅLET

» Förlita dig inte på motivation, bestäm dig för vad du vill genomföra och gör det bara.

» Lägg in träningsstid i kalendern. 30 min om dagen är 3,5h i veckan. Det kommer man långt på. Kontinuitet är det viktigaste.

» Stirra dig inte blind

på siffror och procent i ett träningsprogram. Låt dagsformen styra.

» Bestäm några hårdare pass per vecka och träna de andra dagarna så att du orkar genomföra de passen.

» Försök inte bygga upp allting samtidigt.

» Bygg upp

förmågor periodvis exempelvis styrka, snabbhet, uthållighet. Underhåll övriga förmågor under tiden någon gång i veckan

» Fråga folk som är duktigare än dig själv, i de flesta fall delar folk med sig av det de kan.

PRÖVAR VINGARNA I IDOL

DET FINNS FÅ känslor som slår den du får när du står på en scen och sjunger för 5 000 personer. Det säger Niklas Hultberg, stridsflyganden som tog en paus från flygandet för att pröva vingarna i Idol.

– Att flyga Gripen är en fantastisk känsla och går egentligen inte att jämföra med att stå på scen och sjunga.

– Men jag jagar nog den där direkta feedbacken du får när du framträder, och att få hålla på med musik på heltid förstås, säger han.

Artist- och flygardrömmarna levde parallellt i honom under många år. Redan som tioåring visste han att han skulle bli pilot. Ungefär samtidigt blev musiken viktig för honom och tankarna på att "slå igenom" som artist väcktes i femtonårsåldern.

Hur kom det sig att du sökte till Idol?

– Det var mest på en hunch en kväll för ett år sen. Jag hade spelat med ett band i drygt tre år och kände att det vore kul att komma ut med min musik, få spela och sjunga för stor publik.

Musiken är i fokus – men pilotdrömmen lever.

Oavsett hur det går i Idol lägger han flygandet på hyllan ett tag för att ge musiken en chans.

Men han stänger absolut inte dörren till F17, flottiljen han är tjänstledig från.

– Jag har ju många år kvar att ge som stridsflygare. För övrigt är QB Sveriges bästa jaktflygdivision, där jag har underbara kollegor. ◀

HALLÅ DÄR ANNA NILSSON ...

... som precis givit ut sin första barnbok, "Jakt på den försvunna mamman".

Hur försvann mamman, till att börja med?

– Hon är egentligen inte försvunnen, men är bortrest långa perioder för att jobba. De första tankarna om boken föddes en kväll när vi precis sagt hejdå till min man, som är Försvarsmaktsanställd, och jag sitter med vår gråtande son i knät och försöker trösta honom.

Vad handlar boken om?

– Boken passar för åldrarna 5–9 år och handlar om 7-åriga Ella som saknar sin mamma

som är borta och jobbar. I ett spännande äventyr får man följa Ella genom bland annat djungel, hav och ett tivoli, i jakten på sin mamma.

Varför ville du skriva den?

– I dag är det många som av

olika anledningar tillbringar perioder borta från sina barn för att arbeta eller studera. Det kan vara en stor påfrestning och utmaning både för barnen och för föräldrarna. Den här boken tar med barn på ett spännande äventyr för att få tiden

att gå vidare.

Efter varje kapitel finns även tips på aktiviteter och lekar för att trigga barnens kreativitet, läs- och leklust.

Vad tycker dina barn om den?

– Vår åttaåriga son tycker den är väldigt spännande, och är väldigt förtjust i de detaljrika illustrationerna som Ida Andersson har gjort. ◀

VARFÖR SÄGER VI LUMPEN?

Det har att göra med de kläder (uniformer) som de nyinryckta fick förr i världen - de var oftast välanvända gamla trasor utan ordentlig passform - lumpor, helt enkelt, därav namnet.

För övrigt är muck inte en akronym för "militärutryckning i civila kläder", som många tror. Istället är det ett lånord från romani, muck, som betyder lös-släppt, fri, och som har använts sedan minst mitten av 1800-talet, troligtvis längre.

SMART SAGT

"Sanningen är att man alltid vet det rätta att göra. Det svåra är att göra det."

Norman Schwarzkopf, general
i USA:s armé.

30 000

Så många årtag – give or take – krävs för att genomföra Norgerodden, röjdykarnas årliga tävling som går från Skredsvik till Tjurholmen intill norska gränsen. Distansten är 63 nautiska mil, ungefär 12 landmil.

FÖRSVARSMAKTEN PÅ INSTA

@forsta_ubatsflottiljen

NÄR STARTADE KONTOT?

Vi startade vår Instagram-konto så sent som i december 2019. Så vi är fortfarande ganska nya på det.

VEM STYR KONTOT?

Det är personal på sektionen N9, som jobbar med rekrytering och kommunikation på Första ubåtsflottiljen.

HUR STYR NI VAD SOM LÄGGS UPP?

Det är vi själva som styr innehållet på kontot. Vi vill visa upp vår verksamhet, men även spännande händelser och högtider. Före publicering sker alltid en säkerhetsgranskning av inläggen.

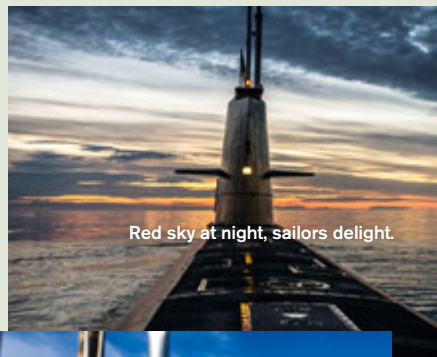
HUR FUNKAR DET ATT HA OLIKA PERSONER SOM HANTERAR KONTOT?

Det fungerar bra! Vi för alltid en dialog inom gruppen, dels för att vi inte ska publicera liknande inlägg och dessutom för att få in fler åsikter och synpunkter om själva inlägget innan det läggs ut.

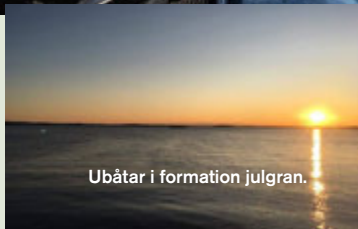
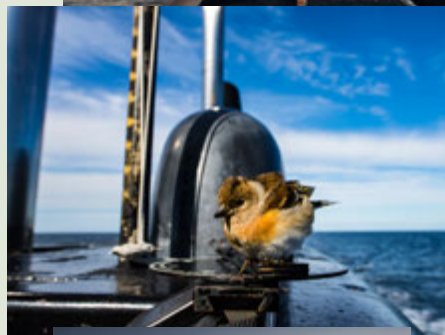
VILKEN TYP AV INLÄGG FÅR STÖRST GENOMSLAG?

Då vårt konto inte firat ett år än och vi växer ständigt är det svårt att avgöra. Om vi enbart kollar på gilla-markeringar så är det inlägg som är lite annorlunda, exempelvis inlägget om ubåtar i julgransformation.

Som dykplattform är HMS Belos väl anpassat med både materiel och system för en stor mängd olika dykuppgifter.

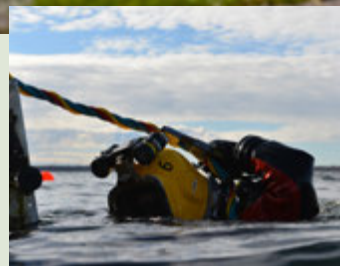
Red sky at night, sailors delight.

Ubåtar i formation julgran.

Glad midsommar önskar Första ubåtsflottiljen.

OKÄND GULDGRUVA FIRAR 100

Hos AMF hittar du 8 000 filmer som visar svensk militärhistoria.

Samlingen hos AMF (Armé, marin- och flygfilm) är den enda i sitt slag, och utgör faktiskt det näst äldsta filmarkivet i världen. Här finns svenska filmer från så tidigt som 1906. Totalt ryms cirka 10 000 titlar i arkivet och den äldsta är från 1897.

När verksamheten nu fyller 100 år firar de bland annat med att göra en del av materialet tillgängligt via en play-tjänst.

– Vi arbetar hela tiden för att göra filmerna så tillgängliga som möjligt. Det äldsta materialet filmades på nitratfilm, som kunde självantända. De förde vi över till säkerhetsfilm, sedan till vhs och vidare till dvd. Sedan några år digitaliserar vi alla filmer, berättar **Peter Nordström**, vd för bolagen AMF Digital och AKA Film, som

AMF gör nu hundratals historiska filmer tillgängliga på webbplatsen.

också producerar filmer.

En av hans personliga favoriter är en slags instruktionsfilm från 30-talet, som handlar om militärt uppträdande – hur man som militär ska respektive inte ska agera.

– Men det finns många pärlor i samlingen. Utöver forskning används vårt material även för moderna tv-produktioner, som Historieätarna och Vasaorden. Och det händer att klädföretag

besöker oss för att se hur äldre uniformer var utformade och sydda.

Peter Nordström understryker att verksamheten i hög grad är modern, och att man inte bara blickar bakåt. Just nu står de kommande 100 åren i fokus. Med en av Sveriges mest välutrustade digitaliseringsstudios fortsätter deras arbete med att både bevara och tillgängliggöra filmer. ◀

KATTPAPPAN I DAMASKUS

Håkan Sigurdsson är chef för UNTSO:s samverkanskontor i Damaskus och tidigare FN-observatör. I en intervju för Försvarets Forum tidigare i år avslöjade han hur det gick till när han plötsligt och oväntat fick åtta inneboende i sin lägenhet i Damaskus. Varav två heter Adolf och Saddam.

”En dag flyttade en katt in hos oss i lägenheten. Efter ett par dagar födde hon tre ungar i min säng. Några veckor senare flyttade en till kattmamma in, hon bar in sina små ungar, en

Håkan Sigurdssons katter vill gärna i hans skyddsväst – varmt och tryggt.

efter en, i vår lägenhet, så nu har vi åtta katter som bor här hos oss.

Två av ungarna är svartvita med svarta ”mustascher”, den ena har en liten mustasch så honom har vi döpt till Adolf, och den andra har en stor så den kallar vi Saddam. Dock blev vår kattälskande granntant upprörd när hon hörde att vi döpt en katt till Saddam. Det visade sig att hon varit personlig vän till Saddam Hussein. Vi har inte talat om för henne att vår Saddam är en tjej”. ◀

SPRÅKVÅRDARNA – PÅ DIN SIDA

Med rätt språkligt stöd kan dina texter nå ännu längre.

Det nystartade nätverket för språkintresserade i Försvarmakten fortsätter att väcka intresse. Det tycker vi språkvårdare på kommunikationsavdelningen är roligt! Under höstens första veckor har vi märkt att det finns många frågor att ta tag i när det gäller språk och skrivande i myndigheten. Bland annat att det råder något slags organiserat kaos när det gäller militär terminologi, på både svenska och engelska.

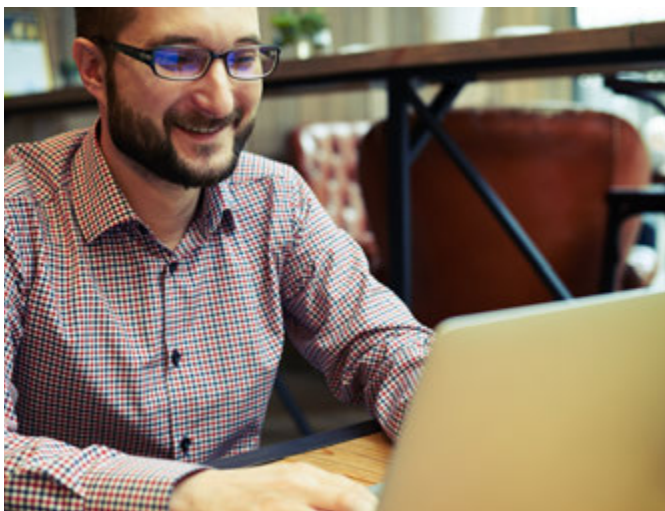
OLIKA UPPFATTNINGAR FÖRSVÅRAR

Genom åren har visserligen kraftanstängningar gjorts för att dokumentera militära termer i form av de så kallade Nomenarbetena, men tyvärr har det inte funnits någon samordning av de här projekten.

De ständiga omorganisationerna i Försvarmakten har gjort att avdelningar och funktioner byter namn och förändras, men benämningarna i organisations-skisser hänger inte med i samma takt. Ofta finns det också olika uppfattningar om vilken språklig standard som ska gälla för de engelska termerna; brittisk, amerikansk eller Nato-standard. Det gör att det ibland blir svårt att hitta aktuella och konsekventa benämningar när man behöver dem.

VEMS ÄR FÖRKORTNINGEN?

Ibland går diskussionsvägarna höga här nere i vår lilla hörna på Högkvarteret. Vem hade kunnat gissa att förkortningar skulle kunna väcka så heta känslor? Och vem har till exempel rätt till den engelska förkortningen SwAF, Försvarmakten (Swedish Armed Forces) eller Flygvapnet (Swedish Air Force)? En annan omdisku-

COLOURBOX

Språkvårdarnas samarbetsyta på Emilia bjuder på smarta språktips.

terad fråga är vad beteckningen "71." i ett förbandsnamn betyder. Är det ett ordningstal eller rentav ett egennamn? Hur ska vi skriva det så att det inte missförstås?

TIPS EFTERLYSES

Vi ska försöka förenkla arbetet för alla som är intresserade av språkfrågor i Försvarmakten med hjälp av vår nya samarbetsyta på Emilia, Språkvårdare i FM, som är under uppbyggnad. Där ska vi samla länkar till användbara webbsidor, ordlistor, språkliga riktlinjer och annat av intresse. Bland våra rättesnören finns Myndigheternas skrivregler och Skrivregler för forsvarmakten.se. Vi tar gärna emot synpunkter och tips om ytterligare material att lägga upp på samarbetsytan.

TÄNK PÅ MOTTAGAREN

Vi språkexperter talar ofta om hur viktigt det är att tänka på mottagarna av en text. När du skriver är det ofta du som är experten på

ämnet och det är lätt att glömma att läsarna oftast inte är lika insatta. Risker är att du tar med för många detaljer och använder för svåra uttryck. Du tycker kanske själv att du valt ut en relevant mängd information och har ibland svårt att se att det enkla ofta är det bästa.

HAR MOTTAGARENS PERSPEKTIV

Här kan språkexperterna komma in. Eftersom vi inte är ämnesexperter kan vi se texten från mottagarnas perspektiv, välja ut den viktigaste informationen och föreslå tydligare ord och uttrycks-sätt. På så sätt blir dina texter ännu bättre!

Välkommen att höra av dig till oss på **sprak@mil.se** om ni har synpunkter eller frågor om språk. Eller besök vår samarbetsyta på Emilia framöver, Språkvårdare i FM. ◀

Text **Charlotta Börjesson/Leds Komm**

PLIKTRÅDET

HAR FÖRSVARSMAKTEN VÄXTVÄRK?

PÅ BUSSHÅLLPLATSER SITTER

affischer med glada sjömän och soldater. Instagram flödar med bilder på nyinryckta värnpliktiga. Men hur ser det ut på insidan?

Politikens krav på Försvarsmakten om tillväxt har troligen inte undgått någon. Inte bara ska Försvarsmakten växa, dessutom ska myndigheten ställa om till ett nationellt försvar med prioriterad värnpliktsutbildning. Kravet står emellertid inte alltid i paritet med resurserna som finns ute på förbanden.

Plikträdet besöker samtliga Sveriges förband som utbildar värnpliktiga. Under dessa besök är det mycket ovanligt att möta officerare, instruktörer och personal som uttrycker att de har tillräckliga resurser. Normen är att problem och brister uppda-

mer omtalat ämne i organisationen. Bristande mängd knäskydd, bärsystem, underkläder och korrekta storlekar, för att bara nämna några exempel.

Det finns en mentalitet i Försvarsmakten av att man gör vad man kan med det man har för att lösa uppgiften. Det är en fullt rimlig och nödvändig inställning under exempelvis övningar. Däremot är det varken lämpligt att tillämpa som princip över tid. Vi kan inte tillåta att utbildningskvaliteten, arbetsmiljön och i slutändan Försvarsmaktens förmåga

Malin Eidmann, Plikträdet.

” Bristen på materiel behöver knappt nämnas, då det är svårt att tänka sig ett mer omtalat ämne i organisationen. ”

gas som tydligt kan kopplas till en för hastig tillväxt.

Redan idag vittnar många förband om att lokalerna inte alltid räcker till. Som vi har uppfattat det hanteras det exempelvis genom att plutoner cirkulerar med att bo i fält, då logementen på kasern annars blir för trångbebodda.

VI SER OCKSÅ HUR plutoner och kompanier har ställts in eller förflyttats till följd av befälsbrist. På vissa håll leder befälsbristen till en dålig arbetsmiljö och avgångar. Ytterligare en vanlig konsekvens av resursbristen är att befäl inte hinner ta ut ledighet, både under året och mellan värnpliktskullarna.

Den välkända bristen av materiel behöver knappt nämnas, då det är svårt att tänka sig ett

att försvara Sveriges intressen försummas till följd av otillräckliga resurser och planeringsförsättningar.

Malin Eidmann, Plikträdet

GENERALMAJOR UTBILDNINGSCHEF ANDERS CALLERT SVARAR:

JAG KÄNNER INTE till att något förband ställt in utbildning av kompani på grund av befälsbrist, men konstaterar att Försvarsmakten mycket riktigt är i behov av fler officerare. Just därför genomförs sedan en tid åtgärder för att utbilda och anställa flera officerare i alla kategorier.

Under 2020 anställdes drygt 400 nya yrkesofficerare. Denna siffra är ökande de kommande åren och innebär att förmågan till att genomföra utbildning växer

snabbt. Vissa förband anmäler numera att de har ett relativt gott befälsläge.

RESURSPRODUKTIONSCHEFEN BRIGADGENERAL JONAS WIKMAN SVARAR:

JAG HÅLLER MED om att vi fortfarande har brister när det gäller den personliga utrustningen, såväl när det gäller tillgång som passform och funktionalitet, och förstår de friktioner det medför i verksamheten. Vi vidtar ett antal åtgärder för att komma till rätta med bristerna: dels ett antal anskaffningar med leverans i närtid, dels interna åtgärder för att förbättra tillgängligheten. Vi har särskilt fokus på långsiktiga och välförankrade åtgärder för förbättrad passform/funktionalitet och för att säkerställa rätt utrustning för båda könen.

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort. Mejla till ff-red@mil.se innan den 19 november 2020.

NÄRA DÖDEN I UNGERN

Jill Johnson glömmer aldrig sina två utlandsinsatser som fältartist i Bosnien.

SVEN-ÅKE HAGLUND/FÖRSVARSMARKTEN

Patrullering genom by i Bosnien, två år innan Jill Johnson besökte insatsen för första gången.

JAG MINNS INTE exakt varför jag tackade ja till att gå med i Fältartisterna. Nog var det delvis för spänningens skull och för att jag skulle få betalt för att göra det jag älskade mest av allt, och dessutom bidra till fredsbevarande styrkor i Bosnien. Jag har heller aldrig någonsin backat för ett äventyr och äventyret med fältartisterna skulle innebära att vi skulle få bära uniform, gå en mindre vapenutbildning, göra övning med gasmask, flyga Herkules och på nolltid få den militära graden "1:e löjtnant". Typ.

Men med handen på hjärtat, jag tackade ja för att jag skulle få spela för ett hav av unga soldater

som törstade efter underhållning och längtade efter något som kunde bryta deras vardagsrutiner.

GULASCH I HALSEN

JAG VAR ENSAM tjej och den första resan ner till BA 07 på Camp Oden var en chock av uppmärksamhet, men också av allvarsam insikt. Jag såg totalt sönderskjutna byar, och överallt primitiva, hemmagjorda varningar om minor, tillverkade av träpåkar, tygstycken och petflaskor.

Spelningarna på Camp Oden och på den amerikanska basen Bond steel var oförglömliga. Soldaterna sjöng obekymrat med i låtar och viss- ➤

”Jag såg totalt sönderskjutna byar och överallt primitiva hemmagjorda varningar om minor.”

› lade och skralade, hoppade och dansade. Vi åkte på "leave" till Ungern, där jag satte gulaschen så illa i halsen att en ungrare fick göra en Heimlich-manöver och jag trodde på riktigt att mitt liv var över. Den snöblaskiga kvällen slutade av någon traditionsenlig anledning på strippklubb, som jag motvilligt följde med till, och jag minns att mitt kontrollbehov stod i sin största prakt. Även om jag i grund och botten inte alls är präktig, så håller jag moral högt och kastades mellan killarnas pojkkaktiga och tillsynes oskyldiga förtjusning och min empati för flickornas öde. Det var för den tiden ett tveksamt ställe att besöka, men inte oacceptabelt som det hade varit idag.

Jag kände en oerhörd respekt från killarna på

gen då jag var kortklippt på den tiden, men lära mej att slappna av och blanda allvar och nöje.

Tess visade mej att jag kunde ta ut svängarna lite och jag kan garantera att vi var en virvelvind som svepte in över Camp Oden utanför Tuzla i Bosnien. Det krossades nog ett och annat hjärta också.

Vår kapten, Mats Hermansson, gjorde sitt bästa för att tygla oss (läs Tess) men även han kunde släppa loss lite när uniformen framåt småtimmarna knäpptes upp i halsen.

Jag är så tacksam för den här tiden med fältartisterna och för att fältartisterna finns och framförallt att man inom det militära förstår vikten av musik. Musik är terapi. Tänk att jag också fick

”Vår kapten Mats Hermansson gjorde sitt bästa för att tygla oss (läs Tess) men även han kunde släppa loss lite framåt småtimmarna.”

campen och om det fanns en sexistisk jargong så märkte jag inte av den. Jag hade förmånen att få ett mycket enkelt singelrum i maskinhallen, byggt av plywoodskivor, för att jag annars hade tagit upp en hel barack som ensam tjej, och en tidig morgon vaknade jag i min säng av att det bankade på dörren. Jag hann knappt vakna och än mindre reagera, när två soldater kom in i rummet och drog mej ur sängen och sen bestämt halvt bar, halvt ledde mig nerför en trappa. Det hela gick så fort att jag inte hann bli rädd. Vi skulle ta skydd, Camp Oden var under "Red Alert". Vi var inte beskjutna, men det brann på taket ovanför mitt sovrum och maskinhallen hade flertalet gastuber samt någon form av granatgevär på takets vaktpost. Man var naturligtvis rädd att hela campen skulle explodera. Det visade sej att en soldat hade somnat under sin vakt och en filt hade glidit ner på ett element och börjat brinna.

VIRVELVIND ÖVER CAMP ODEN

VI VAR TVÅ tjejer som åkte med till nästa omgång, BA08. Tessen var min raka motsats. Blond, kurvig, okontrollerad - och superhärlig! När jag träffade Tess på min andra utbildning på Swedint i Almnäs, förstod jag direkt att jag skulle bli tvungen att "släppa ut håret". Ja, inte bokstavli-

bidra. Det är jag mycket tacksam för. "Ingen kan göra allt, men alla kan göra något". Jag önskar att alla i framtiden har ett ansvar inom militärt och civilt försvar! Vi behövs. Allihop!

Jill Johnson

Fältartist BA 07 och BA 08

MAGNUS RAGNVID

BILDEN

Foto Peter Eliasson Text Helene Nyberg/F 17

3 000 TIMMAR

F 17 och svenska flygvapnet har som de första i världen passerat 3 000 flygtimmar med ett Jas 39 Gripen. Flygplanet med individnummer 39210 är nu det Gripenplan som flugit mest någonsin. Det enda operativa stridsflyg i Sverige som kommit upp i längre flygtid är Saab 37 Viggen med 3 100 flygtimmar.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

SPECIALFÖRBANDEN REKRYTERAR

DU HAR VILJAN VI HAR UTMANINGEN

Specialförbanden rekryterar just nu olika typer av operatörer. Vid behov rekryteras militära och civila medarbetare mot stabs- och stödbefattningar.

Mer information finns på jobb.forsvarsmakten.se

Specialförbandsledningen [SFL] – Särskilda helikoptergruppen [SHG]
Särskilda operationsgruppen [SOG] – Särskilda transportflygggruppen [STG]
Sektionen för operativ teknik [SOT] – Särskilda sambandsenheten [SSE]
Sjötransportenheten [STE] – Specialförbandens fallskärmsskola [SFS]
Särskilda logistikgruppen [SLG]

FÖRSVARSMAKTEN